

Міністерство освіти і науки України
Університет митної справи та фінансів

Факультет управління
Кафедра публічного управління та митного адміністрування

Кваліфікаційна робота бакалавра

за темою «Регуляторні механізми підприємницької діяльності в
Україні»

Виконала:
студентка групи ПУ22–1
спеціальність 281 «Публічне управління
та адміністрування»
Єрух А. В.

Керівник к.держ.упр., доцент Шевченко Н.І.

Рецензент

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ МИТНОЇ СПРАВИ ТА ФІНАНСІВ

Факультет / ННІ	_____ управління _____
Кафедра	публічного управління та митного адміністрування
Рівень вищої освіти	бакалавр
Спеціальність	281_Публічне управління та адміністрування
Освітня програма	Публічне управління та адміністрування

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри публічного управління та митного адміністрування

_____/ Антонова О. В. /
„ _____ ” _____ 2026 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
здобувачу вищої освіти

- _____ Єрух Аліні Владиславівні
1. Тема роботи Регуляторні механізми підприємницької діяльності в Україні
керівник роботи к.держ. упр., доцент Шевченко Н.І.,
затверджені наказом по УМСФ
від «20» квітня 2026 року № 303-кс
 - 2.Строк подання здобувачем роботи на кафедру 25.05.2026 - 05.06.2026
 3. Вихідні дані до роботи: Конституція України, Податковий та Митний кодекси, Закони України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», Постанова КМУ «Деякі питання надання грантів бізнесу» та інша нормативно-правова література, що регулює підприємницьку діяльність, монографії, підручники, статті періодичних видань та офіційні сайти Міністерства економіки, довілля та сільського господарства, Державної служби статистики України.
 4. Зміст роботи (перелік питань для розробки): Теоретико-методологічні засади фінансово-економічного забезпечення соціальної діяльності. Аналіз та

шляхи вдосконалення фінансового забезпечення соціальної діяльності в сучасних умовах.

5. Перелік графічного матеріалу: таблиці, діаграми, схеми, що доповнюють та ілюструють ключові аспекти дослідження

6. Дата видачі завдання 05.01.2026-15.01.2026

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення теми кваліфікаційної роботи	31.12.25	
2.	Складання змісту роботи, оформлення та затвердження завдання	15.01.26	
3.	Опрацювання літературних джерел, нормативних документів	до 01.04.26	
4.	Збір та обробка статистичних і звітних даних	до 01.04.26	
5.	Проведення розрахунків та аналізу	до 01.04.26	
6.	Написання вступу	до 05.04.26	
7.	Написання розділу 1	до 20.04.26	
8.	Написання розділу 2	до 15.05.26	
9.	Підготовка висновків	до 20.05.26	
10.	Оформлення роботи	до 25.05.26	
11.	Подання на кафедру електронного варіанту роботи для перевірки на плагіат	до 31.05.26	
12.	Підготовка тексту доповіді і демонстраційного матеріалу	до 10.06.26	
13.	Подання на кафедру кваліфікаційної роботи	до 05.06.26	

Здобувачка освіти _____ Єрух А.В.

Керівник роботи _____ Шевченко Н.І.

АНОТАЦІЯ

Єрух А. В. Регуляторні механізми підприємницької діяльності в Україні

Кваліфікаційна робота бакалавра за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування». Університет митної справи та фінансів, Дніпро, 2026.

Метою бакалаврської роботи є дослідження теоретичних засад, сучасного стану та напрямів вдосконалення регуляторних механізмів підприємницької діяльності в Україні.

У роботі досліджено сутність підприємницької діяльності як об'єкта державного регулювання, визначено поняття та класифікацію регуляторних механізмів у сфері підприємництва, охарактеризовано принципи та функції державного регулювання підприємницької діяльності. Проведено аналіз сучасного стану підприємницької діяльності в Україні, досліджено динаміку розвитку малого бізнесу, особливості релокації підприємств та ефективність державної регуляторної політики в умовах воєнного стану. У роботі проаналізовано зарубіжний досвід державного регулювання підприємницької діяльності та визначено можливості його адаптації в Україні. За результатами дослідження обґрунтовано напрями вдосконалення регуляторних механізмів підприємництва, зокрема у сфері фінансової підтримки бізнесу, цифровізації державних послуг, дерегуляції та підтримки інноваційного підприємництва.

Ключові слова: підприємницька діяльність, державне регулювання, регуляторні механізми, державна регуляторна політика, малий та середній бізнес, цифровізація, дерегуляція, фінансова підтримка бізнесу, публічне управління.

SUMMARY

Yerukh A. V. Regulatory Mechanisms of Entrepreneurial Activity in Ukraine.

Bachelor's qualification thesis in specialty 281 "Public Administration and Management". University of Customs and Finance, Dnipro, 2026.

The purpose of the bachelor's qualification thesis is to study the theoretical foundations, current state, and directions for improving regulatory mechanisms of entrepreneurial activity in Ukraine.

The thesis examines the essence of entrepreneurial activity as an object of state regulation, defines the concept and classification of regulatory mechanisms in the field of entrepreneurship, and characterizes the principles and functions of state regulation of entrepreneurial activity. The current state of entrepreneurial activity in Ukraine is analyzed, including the dynamics of small business development, business relocation processes, and the effectiveness of state regulatory policy under martial law conditions. The paper analyzes foreign experience in state regulation of entrepreneurial activity and identifies possibilities for its adaptation in Ukraine. Based on the results of the study, directions for improving regulatory mechanisms of entrepreneurship are substantiated, particularly in the areas of financial support for business, digitalization of public services, deregulation, and support for innovative entrepreneurship.

Keywords: entrepreneurial activity, state regulation, regulatory mechanisms, state regulatory policy, small and medium-sized business, digitalization, deregulation, financial support for business, public administration.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО–МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	9
1.1. Підприємницька діяльність як об’єкт державного регулювання	9
1.2. Поняття та класифікація регуляторних механізмів у сфері підприємництва	12
1.3. Принципи та функції державного регулювання підприємницької діяльності	18
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РЕГУЛЯТОРНИХ МЕХАНІЗМІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	24
2.1. Аналіз сучасного стану підприємницької діяльності в Україні	24
2.2. Оцінка ефективності регуляторних механізмів підприємницької діяльності в Україні	32
2.3. Зарубіжний досвід державного регулювання підприємницької діяльності	38
2.4 Напрями вдосконалення регуляторних механізмів підприємництва в Україні	47
ВИСНОВКИ	54
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	57

ВСТУП

Актуальність теми викликана тим, що в умовах сучасних трансформацій економічної системи України особливого значення набуває проблема забезпечення ефективного державного регулювання підприємницької діяльності. Підприємництво є важливим чинником економічного розвитку держави, оскільки сприяє формуванню конкурентного середовища, створенню робочих місць, розвитку інноваційної діяльності та забезпеченню надходжень до державного бюджету. Водночас ефективність функціонування підприємницького сектору значною мірою залежить від якості державної регуляторної політики, стабільності нормативно-правового середовища та здатності держави формувати сприятливі умови для розвитку бізнесу.

Воєнний стан суттєво ускладнив умови функціонування підприємницького сектору, спричинив релокацію підприємств, порушення логістичних зв'язків, дефіцит трудових ресурсів та зниження інвестиційної активності. За таких умов саме ефективні механізми державного регулювання, фінансової підтримки бізнесу, дерегуляції та цифровізації адміністративних процедур стали важливими інструментами забезпечення економічної стійкості держави та підтримки підприємницької активності населення.

Необхідністю адаптації національної системи державного регулювання до європейських стандартів у контексті євроінтеграційних процесів підсилює актуальність теми. Сучасна державна політика у сфері підприємництва має бути спрямована не лише на здійснення контрольних функцій, а й на формування ефективного інституційного середовища, розвиток цифрових сервісів, підтримку малого та середнього бізнесу та забезпечення прозорості регуляторних процедур.

Метою дипломної роботи є дослідження теоретичних засад, сучасного стану та напрямів удосконалення регуляторних механізмів підприємницької

діяльності в Україні.

Для досягнення поставленої мети у роботі визначено такі **завдання**:

- дослідити сутність підприємницької діяльності як об'єкта державного регулювання;
- визначити поняття та класифікацію регуляторних механізмів у сфері підприємництва;
- охарактеризувати принципи та функції державного регулювання підприємницької діяльності;
- проаналізувати сучасний стан підприємницької діяльності в Україні;
- оцінити ефективність регуляторних механізмів підприємницької діяльності в Україні;
- дослідити зарубіжний досвід державного регулювання підприємницької діяльності;
- обґрунтувати напрями вдосконалення регуляторних механізмів підприємництва в Україні.

Об'єктом дослідження є процес державного регулювання підприємницької діяльності в Україні.

Предметом дослідження є теоретичні, організаційні та практичні аспекти функціонування регуляторних механізмів підприємницької діяльності.

У процесі дослідження використано комплекс загальнонаукових і спеціальних **методів дослідження**. Метод аналізу та синтезу застосовано для дослідження теоретичних засад державного регулювання підприємницької діяльності та узагальнення наукових підходів до визначення регуляторних механізмів. За допомогою системного підходу досліджено взаємозв'язок елементів механізму державного регулювання підприємництва. Статистичний метод використано під час аналізу динаміки розвитку підприємницької діяльності, кількості фізичних осіб–підприємців, релокації бізнесу та реалізації державних програм підтримки підприємництва. Порівняльний метод застосовано для аналізу зарубіжного досвіду державного регулювання

підприємницької діяльності. Графічний метод використано для наочного відображення результатів дослідження у вигляді таблиць і рисунків.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих рекомендацій щодо вдосконалення регуляторних механізмів підприємницької діяльності в практичній діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування під час формування та реалізації державної регуляторної політики.

Логіка проведеного дослідження зумовила структуру роботи: вступ, два розділи (сім підрозділів), висновки, загальний обсяг яких складає 50 сторінок. Список використаних джерел містить 54 найменування, у тому числі 7 іноземною мовою. У роботі вміщено 9 рисунків та 7 таблиць.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО–МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1 Підприємницька діяльність як об'єкт державного регулювання

Підприємницька діяльність у сучасних умовах є одним із визначальних чинників розвитку національної економіки та важливою складовою функціонування ринкової системи. Її значення полягає не лише у створенні товарів і послуг та отриманні прибутку, а й у формуванні конкурентного середовища, стимулюванні інноваційної активності, забезпеченні зайнятості населення, розширенні податкової бази та підвищенні загальної економічної динаміки. Саме тому підприємництво слід розглядати не лише як форму господарської активності, а і як важливий об'єкт державного регулювання, оскільки стан і напрями його розвитку безпосередньо впливають на соціально–економічну стабільність держави [1]. У науковій літературі підприємницька діяльність трактується як складне багатокomпонентне явище, що поєднує економічні, організаційні, правові та управлінські характеристики (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Наукові підходи до визначення сутності підприємницької діяльності

Автор	Сутність підходу
В. В. Швед, О. В. Омельченко, О. А. Таран [1]	Підприємництво як діяльність, пов'язана з ризиком, інноваційністю та ефективним використанням ресурсів
Т. Понедільчук, Т. Проходько [2]	Ініціативна господарська діяльність, спрямована на отримання прибутку
Т. Вдовичак [3]	Підприємництво як форма реалізації інноваційних рішень і розвитку економіки
Л. Л. Кот [4]	Самостійна діяльність, що поєднує економічну та соціальну функції

Джерело: побудовано автором

Узагальнення наукових підходів до визначення підприємницької діяльності свідчить про те, що більшість дослідників розглядають підприємництво не лише як діяльність, спрямовану на отримання прибутку, а і як важливий елемент економічного розвитку, пов'язаний з інноваційністю, ризиком, самостійністю та ефективним використанням ресурсів. Водночас сучасні підходи акцентують увагу на соціальному значенні підприємництва та його ролі у формуванні конкурентного середовища. Проведений аналіз наукових підходів дозволяє виокремити основні ознаки підприємницької діяльності. До них належать ініціативність, економічна самостійність, інноваційність, систематичність, орієнтація на отримання прибутку, готовність до ризику та відповідальність за результати діяльності.

У сучасних умовах підприємницька діяльність виконує вагомі соціально–економічні функції. Вона сприяє створенню нових робочих місць, активізує інвестиційні процеси, стимулює розвиток виробництва і сфери послуг, формує середовище економічної конкуренції та забезпечує надходження до бюджетів різних рівнів. Як зазначають В. В. Швед, О. В. Омельченко та О. А. Таран, підприємництво забезпечує формування нових ринків, стимулює розвиток інфраструктури та сприяє інтеграції національної економіки у світову економічну систему [1]. У цьому проявляється його значення не лише як джерела приватної економічної вигоди, а й як чинника суспільного розвитку.

Разом із тим підприємницька діяльність не може розвиватися ефективно виключно на засадах саморегуляції. Її результати та наслідки виходять за межі приватного інтересу окремого підприємця і впливають на зайнятість населення, рівень конкуренції, якість товарів і послуг, дотримання екологічних норм, фінансову стабільність і податкову дисципліну [5]. Саме тому підприємництво стає об'єктом державного регулювання. Як зазначає В. Левицький, державне регулювання підприємницької діяльності є системою заходів впливу держави на економічні процеси з метою забезпечення ефективного функціонування ринкової економіки [5]. Йдеться не лише про

контроль чи обмеження, а й про створення передумов для розвитку бізнесу, формування сприятливого інституційного середовища та підтримку стабільності господарських відносин.

Необхідність державного регулювання підприємницької діяльності зумовлюється рядом причин. По–перше, ринок не завжди забезпечує ефективний розподіл ресурсів і стабільну конкурентну рівновагу, що може призводити до недобросовісної конкуренції, надмірної концентрації капіталу та монополізації окремих сегментів ринку. По–друге, діяльність підприємств може супроводжуватися соціальними, екологічними та фінансовими зовнішніми ефектами, які не завжди враховуються самими ринковими агентами. По–третє, держава зацікавлена у створенні умов для сталого економічного розвитку, а отже, має забезпечувати належні правила здійснення підприємницької діяльності, захист прав учасників господарських відносин та підтримку суспільно значущих напрямів господарювання [5].

Значення підприємницької діяльності як об'єкта державного регулювання стає ще більш помітним, якщо врахувати її суспільну роль. У цьому контексті показовим є підхід Л. Л. Кот, яка наголошує, що аналіз соціального підприємництва доцільно починати саме з базового поняття «підприємництво», яке розглядається як ініціативна самостійна діяльність громадян, спрямована на отримання доходу та здійснювана під власну майнову відповідальність або під відповідальність юридичної особи [4]. Такий підхід є важливим для ширшого розуміння підприємництва як форми економічної активності, що має суспільне значення і не може залишатися поза сферою державної уваги. На думку дослідниці, сучасне підприємництво, зокрема його соціально орієнтовані форми, здатне поєднувати економічний результат із досягненням соціального ефекту, а фінансова стійкість виступає необхідною умовою тривалого функціонування таких ініціатив [4], що свідчить про те, що підприємницька діяльність у сучасній економіці нерідко виходить за межі вузького комерційного інтересу та набуває суспільно важливого значення.

В умовах воєнного стану, економічної нестабільності та активізації євроінтеграційних процесів питання підприємницької діяльності як об'єкта державного регулювання набуває особливої актуальності. За сучасних умов держава має не лише забезпечувати контроль за дотриманням законодавства, а й формувати сприятливі умови для розвитку бізнесу, підтримувати релокацію підприємств, стимулювати цифровізацію адміністративних процедур та сприяти адаптації підприємницького середовища до вимог європейського економічного простору.

Отже, підприємницька діяльність є багатовимірним економічним явищем, яке поєднує господарську ініціативу, інноваційність, економічну самостійність, ризик і відповідальність за результати діяльності. Її роль у розвитку економіки проявляється через створення робочих місць, активізацію конкуренції, формування нових ринків, стимулювання інвестиційних та інноваційних процесів. Водночас підприємницька діяльність має значний вплив на суспільні відносини, а тому не може функціонувати поза межами належного інституційного й правового середовища. Саме тому вона виступає об'єктом державного регулювання, що зумовлено необхідністю забезпечення балансу між свободою господарювання, економічною ефективністю та захистом публічних інтересів.

1.2 Поняття та класифікація регуляторних механізмів у сфері підприємництва

Ефективне функціонування підприємницької діяльності значною мірою залежить від умов інституційного середовища, сформованого державою. Саме держава встановлює правові рамки господарської діяльності, визначає правила взаємодії суб'єктів господарювання, забезпечує підтримку конкуренції та контролює дотримання законодавства у сфері бізнесу. Одним із ключових інструментів реалізації державної економічної політики у цій сфері виступають регуляторні механізми, за допомогою яких здійснюється

вплив на розвиток підприємництва та формування сприятливого бізнес–середовища. Через систему таких механізмів держава формує правила ведення бізнесу, забезпечує баланс інтересів суб'єктів господарювання і суспільства, а також сприяє стабільності економічних процесів.

У науковій літературі регуляторні механізми у сфері підприємництва розглядаються як сукупність інструментів, методів і засобів державного впливу на господарські процеси, спрямованих на забезпечення ефективного функціонування ринкової економіки. Вони формують систему взаємодії між державними органами та суб'єктами господарювання, спрямовану на встановлення чітких правил ведення підприємницької діяльності, запобігання економічним ризикам і забезпечення стабільного розвитку бізнес–середовища. У цьому контексті регуляторні механізми виступають складовою державної регуляторної політики, яка визначає принципи, форми та інструменти державного впливу на економічні процеси.

Важливе значення для формування регуляторного середовища має державна регуляторна політика, правові засади якої визначені Законом України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності» [6]. Відповідно до положень цього закону державна регуляторна політика спрямована на вдосконалення правового регулювання господарських відносин, запобігання прийняттю економічно необґрунтованих або неефективних регуляторних актів, а також на зменшення надмірного адміністративного втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання. У межах цієї політики регуляторні механізми виступають практичними інструментами підготовки, прийняття та реалізації регуляторних актів, що регулюють підприємницьку діяльність.

З точки зору правового регулювання підприємницької діяльності регуляторні механізми охоплюють різні аспекти взаємодії держави та бізнесу. Зокрема, вони включають нормотворчу діяльність органів державної влади, процедури державної реєстрації суб'єктів господарювання, систему ліцензування та дозвільних процедур, контроль за дотриманням

законодавства у сфері господарської діяльності та інші форми регуляторного впливу [7]. Застосування таких механізмів спрямоване на забезпечення прозорості ведення бізнесу, формування сприятливого підприємницького середовища та запобігання порушенням у сфері господарської діяльності.

У сучасних наукових підходах механізм державного регулювання підприємницької діяльності розглядається як цілісна система взаємопов'язаних елементів, за допомогою яких держава здійснює вплив на господарські процеси. До складу такого механізму належать суб'єкти регуляторного впливу, об'єкти регулювання, правові норми, інструменти, процедури та засоби реалізації державної політики у сфері підприємництва (рис. 1.1).

Рис. 1.1 Складові механізму державного регулювання підприємницької діяльності

Джерело: складено автором

Наведена схема на рис. 1.1 відображає основні складові механізму державного регулювання підприємницької діяльності та демонструє

комплексний характер державного впливу на господарське середовище. Взаємодія суб'єктів, об'єктів, правових норм та інструментів регулювання забезпечує реалізацію державної політики у сфері підприємництва та формування належних умов функціонування бізнесу.

У цьому контексті механізм державного регулювання слід розуміти як ширшу категорію, в межах якої конкретні засоби впливу виступають практичними формами реалізації регуляторної функції держави [8]. Такий підхід дозволяє розглядати регуляторний механізм не лише як сукупність окремих інструментів, а як системно організовану модель впливу держави на підприємницьке середовище.

У системі державного управління та економічної теорії регуляторні механізми підприємницької діяльності класифікують за кількома основними критеріями, серед яких характер впливу, сфера та об'єкт спрямування, рівень реалізації та сучасні форми державного регулювання. Такий підхід дозволяє комплексно дослідити систему державного впливу на підприємницьке середовище та визначити особливості застосування окремих регуляторних інструментів.

За характером впливу регуляторні механізми поділяються на прямі та непрямі. Прямі механізми ґрунтуються на адміністративно-правовому впливі держави та передбачають обов'язковість виконання встановлених вимог суб'єктами господарювання. Непрямі механізми реалізуються через систему економічних стимулів та обмежень, які впливають на поведінку підприємців. За сферою та об'єктом спрямування регуляторні механізми охоплюють організаційно-правові, фінансово-інвестиційні, соціально-екологічні та антимонопольно-конкурентні механізми державного впливу. За рівнем реалізації регуляторні механізми поділяються на міжнародно-правові, загальнодержавні та регіональні. Водночас у сучасних умовах важливого значення набувають інноваційні форми державного регулювання, зокрема механізми саморегулювання бізнесу та цифрові регуляторні технології (RegTech). Узагальнену класифікацію регуляторних механізмів

підприємницької діяльності наведено на рис. 1.2.

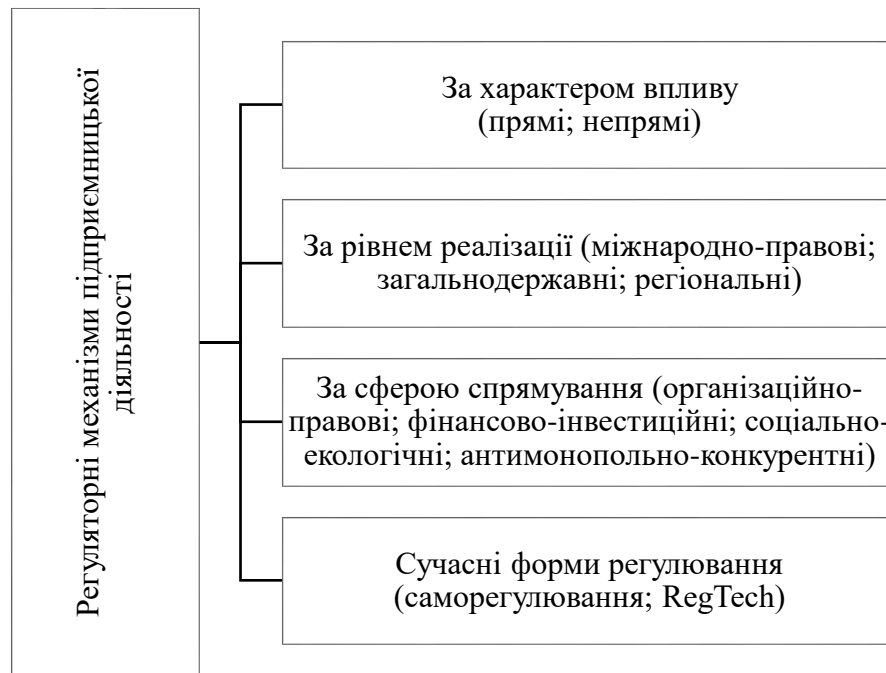

Рис. 1.2 Класифікація регуляторних механізмів підприємницької діяльності

Джерело: складено автором

Наведена на рис. 1.2 класифікація свідчить про комплексний характер регуляторних механізмів підприємницької діяльності та різноманітність форм державного впливу на господарське середовище. Залежно від характеру впливу держава застосовує як адміністративно-правові, так і економічні інструменти регулювання, що дозволяє забезпечувати баланс між контролем за дотриманням законодавства та стимулюванням розвитку підприємницької діяльності.

Важливого значення набувають також механізми, класифіковані за сферою та об'єктом спрямування, оскільки вони охоплюють організаційно-правові, фінансово-інвестиційні, соціально-екологічні та антимонопольно-конкурентні напрями державного впливу. Такий підхід дозволяє комплексно регулювати різні аспекти функціонування підприємницького середовища та

забезпечувати адаптацію регуляторної політики до сучасних економічних умов [9].

У сучасних умовах особливого значення набувають цифрові регуляторні механізми та інструменти саморегулювання бізнесу, які сприяють підвищенню ефективності взаємодії держави і суб'єктів господарювання, спрощенню адміністративних процедур та розвитку електронних державних сервісів.

Важливу роль у формуванні сучасної системи регуляторних механізмів відіграють стратегічні документи державної політики. Зокрема, Стратегія діяльності Державної регуляторної служби України на 2026–2028 роки передбачає вдосконалення механізмів державної регуляторної політики шляхом підвищення прозорості регуляторних процедур, оптимізації дозвільної системи та зменшення адміністративного навантаження на суб'єктів господарювання [10]. Реалізація таких заходів спрямована на формування сприятливого бізнес-клімату та підвищення ефективності державного регулювання підприємницької діяльності. Основні функції державного регулювання підприємницької діяльності наведено на рис. 1.3.

Рис. 1.3 Функції державного регулювання підприємницької діяльності

Джерело: складено автором

Наведені на рис. 1.3 функції державного регулювання підприємницької діяльності відображають основні напрями державного впливу на господарське середовище та забезпечують реалізацію державної економічної політики у сфері підприємництва. Отже, регуляторні механізми у сфері підприємництва являють собою комплексну систему державного впливу на господарське середовище, яка охоплює адміністративно-правові, економічні, фінансові, організаційні та цифрові інструменти регулювання. Їх застосування забезпечує формування сприятливого підприємницького середовища, підтримку конкуренції та стабільність економічних процесів, що визначає важливе значення регуляторних механізмів у системі державного управління підприємницькою діяльністю.

1.3 Принципи та функції державного регулювання підприємницької діяльності

Державне регулювання підприємницької діяльності є необхідною складовою сучасної економічної політики, оскільки ринковий механізм сам по собі не завжди забезпечує збалансований розвиток економіки, захист конкуренції, належний рівень соціальної безпеки та справедливі умови господарювання. Саме тому держава формує систему регуляторного впливу, яка має не лише обмежувальний, а й стимулюючий, координуючий та захисний характер. У цьому контексті особливого значення набуває визначення принципів і функцій державного регулювання підприємницької діяльності, адже вони відображають основні підходи до взаємодії держави та суб'єктів господарювання [11; 12].

У науковій літературі принципи державного регулювання підприємницької діяльності розглядаються як вихідні засади, на яких базується регуляторна політика держави у сфері господарювання. Вони визначають межі, спрямованість і характер державного впливу на підприємницьке середовище. Водночас саме принципи дозволяють

забезпечити узгодження інтересів держави, бізнесу та суспільства, а також сформувати належні умови для розвитку конкурентної економіки [11]. У сучасних умовах, коли підприємництво виконує важливу роль у створенні робочих місць, формуванні валового внутрішнього продукту та забезпеченні економічної стійкості, дотримання таких принципів набуває особливої актуальності.

Одним із базових принципів державного регулювання підприємницької діяльності є принцип свободи підприємництва. Його зміст полягає у визнанні права суб'єктів господарювання самостійно обирати види діяльності, способи організації бізнесу, напрями використання ресурсів та моделі поведінки на ринку. Водночас ця свобода не є абсолютною, оскільки її реалізація повинна відбуватися в межах закону та з урахуванням публічних інтересів. Держава, з одного боку, має гарантувати свободу економічної ініціативи, а з іншого не допускати порушення правил чесної конкуренції, зловживання ринковою владою та ігнорування суспільно значущих вимог [11; 12].

Тісно пов'язаним із попереднім є принцип законності. Він означає, що і діяльність суб'єктів підприємництва, і діяльність органів державної влади у сфері регулювання мають здійснюватися відповідно до чинного законодавства. Для підприємницького середовища це означає наявність чітких, зрозумілих і стабільних правил ведення бізнесу. Для держави – обов'язок діяти в межах встановлених повноважень, не створюючи надмірних перешкод для господарської ініціативи. У наукових працях наголошується, що саме правове забезпечення державного регулювання є однією з ключових умов ефективного розвитку підприємництва в Україні [11]. Недосконалість правових механізмів, навпаки, породжує адміністративні бар'єри, правову невизначеність і знижує рівень довіри бізнесу до держави.

Важливе місце посідає принцип рівності суб'єктів господарювання перед законом. Його сутність полягає у створенні однакових правових умов для здійснення підприємницької діяльності незалежно від форми власності, розміру бізнесу чи галузевої належності підприємства. Такий підхід є

необхідною передумовою розвитку конкуренції, оскільки саме конкуренція стимулює підвищення ефективності, інноваційності та якості господарської діяльності. У дослідженнях підкреслюється, що одним із завдань державної політики у сфері підприємництва є саме гарантування рівних умов для суб'єктів господарювання та створення конкурентного середовища [12].

У сучасних умовах вагомим значення набуває також принцип прозорості державного регулювання. Він передбачає відкритість процедур прийняття регуляторних рішень, зрозумілість вимог до бізнесу, доступність інформації щодо регуляторних актів та прогнозованість дій держави. Цей принцип є особливо важливим в умовах дерегуляційних процесів, коли держава поступово переглядає надмірні обмеження та прагне створити більш комфортне і передбачуване бізнес–середовище. В. М. Пилявець та О. І. Гриник наголошують, що прозорість, партнерська взаємодія влади і бізнесу та спрощення регуляторного поля є важливими передумовами поліпшення умов ведення господарської діяльності в Україні [13].

Ще одним важливим принципом є принцип ефективності державного регулювання. Його зміст полягає в тому, що регуляторний вплив повинен бути доцільним, обґрунтованим і таким, що забезпечує позитивний результат для економіки та суб'єктів господарювання. Ефективна регуляторна політика має сприяти розвитку малого та середнього бізнесу, інвестиційної активності та конкурентного середовища, не створюючи надмірного адміністративного тиску [12; 13].

Не менш важливим є принцип державної підтримки підприємництва. Сучасна держава має не лише здійснювати контроль, а й створювати сприятливі умови для розвитку бізнесу через систему правових, адміністративних та економічних важелів. Особливого значення державна підтримка набуває для малого та середнього бізнесу, який забезпечує зайнятість населення та гнучкість економічної системи [12; 14]. Узагальнення основних принципів державного регулювання підприємницької діяльності наведено у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Принципи державного регулювання підприємницької діяльності

Принцип	Характеристика
Свобода підприємництва	Право суб'єктів господарювання самостійно здійснювати економічну діяльність
Законність	Діяльність держави та бізнесу в межах чинного законодавства
Рівність суб'єктів господарювання	Створення однакових умов ведення бізнесу
Прозорість	Відкритість і передбачуваність регуляторної політики
Ефективність	Доцільність та результативність державного впливу
Державна підтримка підприємництва	Сприяння розвитку малого та середнього бізнесу

Джерело: побудовано автором за даними [11 – 14]

Поряд із принципами, сутність державного регулювання підприємницької діяльності розкривається через його функції. У науковому розумінні функції державного регулювання – це основні напрями впливу держави на господарське середовище, через які реалізуються цілі економічної політики. Однією з основних функцій є нормативно-правова функція. Вона полягає у формуванні та вдосконаленні правової бази, що визначає порядок здійснення підприємницької діяльності, права та обов'язки її суб'єктів, а також повноваження державних органів у сфері регулювання. Саме через правове забезпечення створюються загальні правила гри на ринку та гарантується правова визначеність господарських відносин [11; 8].

Другою важливою функцією є адміністративно-контрольна. Її зміст полягає в забезпеченні дотримання обов'язкових вимог у сфері господарювання через державну реєстрацію, ліцензування, дозвільні процедури, контроль, нагляд та застосування відповідальності у разі порушення законодавства. У цьому контексті В. Олефір наголошує, що механізм державного регулювання включає суб'єкт, об'єкт, засоби впливу та зворотний зв'язок, а конкретні засоби регулювання є практичними формами

реалізації владного впливу держави [8]. Хоча дослідження автора стосується зовнішньоекономічної сфери, сам підхід до розуміння механізму і засобів регулювання є цілком придатним для ширшого аналізу державного впливу на підприємницьку діяльність загалом.

Важливу роль виконує економічна, або стимулююча, функція державного регулювання. Її сутність полягає у впливі на поведінку суб'єктів господарювання через податкові, бюджетні, кредитні, інвестиційні та інші економічні інструменти. На відміну від адміністративного примусу, у цьому випадку держава формує такі умови, за яких підприємницька активність розвивається в напрямі, бажаному для суспільства та економіки. У сучасній економічній літературі економічні методи регулювання пов'язуються з використанням монетарних та фінансових інструментів, які дають можливість не лише контролювати господарські процеси, а й стимулювати їх розвиток [12].

Окремо доцільно виокремити соціальну функцію державного регулювання підприємницької діяльності. Її зміст полягає в забезпеченні такого розвитку підприємництва, який відповідав би не лише економічним, а й суспільним потребам. Ідеться про підтримку зайнятості, зниження соціальної напруги, створення умов для самореалізації громадян через підприємницьку ініціативу, а також про врахування суспільних інтересів під час прийняття регуляторних рішень. У працях українських авторів наголошується, що державне регулювання підприємництва має бути спрямоване на недопущення небажаних для суспільства наслідків, які не завжди може попередити сам ринок [12].

Також державне регулювання виконує захисну функцію. Вона проявляється у захисті національних економічних інтересів, підтримці конкурентного середовища, протидії монополізації ринків, недобросовісній конкуренції та надмірним ризикам для суб'єктів господарювання. У сучасних умовах ця функція є особливо важливою, оскільки підприємницька діяльність здійснюється в умовах високої економічної нестабільності, воєнних викликів

і значної залежності від якості державної політики. Саме тому у сучасних дослідженнях дедалі частіше акцентується необхідність дерегуляції там, де регуляторний тиск є надмірним, але одночасно – збереження ефективних механізмів захисту законності, конкуренції та економічної безпеки [13].

Отже, принципи та функції державного регулювання підприємницької діяльності становлять важливу теоретичну основу розуміння ролі держави у розвитку бізнес–середовища. Принципи визначають базові засади, на яких має будуватися регуляторна політика, тоді як функції відображають основні напрями її практичної реалізації. У сукупності вони дають змогу розглядати державне регулювання підприємницької діяльності не лише як систему обмежень, а як комплексну форму впливу, спрямовану на забезпечення законності, підтримку підприємницької ініціативи та розвиток конкуренції.

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ РЕГУЛЯТОРНИХ МЕХАНІЗМІВ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

2.1 Аналіз сучасного стану підприємницької діяльності в Україні

Підприємницька діяльність в Україні в сучасних умовах відіграє важливу роль у забезпеченні економічної стійкості держави, формуванні конкурентного середовища та підтримці зайнятості населення. Сучасний стан підприємництва характеризується трансформацією структури суб'єктів господарювання, зміною умов функціонування бізнесу та адаптацією підприємницького середовища до нових економічних викликів. Аналіз сучасного стану підприємницької діяльності потребує дослідження кількісних характеристик суб'єктів господарювання, динаміки розвитку окремих підприємницьких груп та оцінювання впливу зовнішніх факторів на бізнес-середовище.

Сучасний стан підприємницької діяльності в Україні характеризується поєднанням як позитивних тенденцій, так і значної кількості проблем, що стримують розвиток бізнес-середовища. З одного боку, спостерігається активізація реєстрації нових суб'єктів господарювання, розвиток цифрових сервісів для бізнесу, спрощення окремих адміністративних процедур та поступове відновлення економічної активності. З іншого боку, підприємницька діяльність здійснюється в умовах високої економічної невизначеності, нестабільності податкового середовища, дефіциту трудових ресурсів та постійного впливу воєнних чинників.

Оскільки підприємницька діяльність охоплює не лише фізичних осіб-підприємців, а й юридичних осіб різних організаційно-правових форм, доцільним є аналіз динаміки кількості зареєстрованих юридичних осіб як складової підприємницького сектору України. Такий підхід дозволяє оцінити

загальні тенденції розвитку бізнес-середовища та зміни підприємницької активності в умовах воєнного стану. В табл. 2.1 наведено динаміку кількості зареєстрованих юридичних осіб.

Таблиця 2.1

**Динаміка кількості зареєстрованих юридичних осіб в Україні
станом на IV квартал 2021 – 2025 років**

Рік	Кількість зареєстрованих юридичних осіб, од.	Абсолютна зміна до попереднього року, од.	Темп приросту, %
2021	1 437 009	-	-
2022	1 464 951	+27 942	+1,94
2023	1 495 870	+30 919	+2,11
2024	1 525 085	+29 215	+1,95
2025	1 555 867	+30 782	+2,02

Джерело: побудовано автором за даними [14]

За даними табл. 2.1 можемо зробити висновок про поступове зростання кількості зареєстрованих юридичних осіб в Україні протягом аналізованого періоду. Попри негативний вплив повномасштабної війни, підприємницький сектор продемонстрував здатність до адаптації та збереження ділової активності. Відсутність різких коливань темпів приросту показників у 2022 – 2025 роках свідчить про відносну стабілізацію процесів створення та функціонування суб'єктів господарювання навіть в умовах високого рівня економічної невизначеності.

Позитивна динаміка кількості юридичних осіб може пояснюватися кількома факторами, зокрема релокацією бізнесу до більш безпечних регіонів, адаптацією підприємств до нових умов ведення господарської діяльності, розвитком цифрових сервісів державного управління та реалізацією програм підтримки бізнесу. Водночас отримані результати не свідчать про повне відновлення підприємницького середовища, оскільки на діяльність суб'єктів господарювання продовжують впливати воєнні ризики, кадровий дефіцит, логістичні обмеження та нестабільність економічного середовища.

Важливим показником розвитку підприємницької діяльності є динаміка

кількості фізичних осіб–підприємців в Україні. Попри складні економічні умови та вплив воєнного стану, впродовж 2022 – 2025 років спостерігалось поступове відновлення підприємницької активності населення. Аналіз динаміки кількості ФОП свідчить про адаптацію малого бізнесу до нових умов господарювання та збереження високого рівня самозайнятості населення (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

**Динаміка кількості активних фізичних осіб–підприємців в Україні
у 2022 – 2025 роках, од**

Місяць	2022	2023	2024	2025
Січень	1 986 117	2 012 280	2 092 343	2 124 926
Лютий	1 992 376	2 012 141	2 090 962	2 120 080
Березень	1 989 186	2 016 456	2 086 716	2 119 756
Квітень	1 991 608	2 017 269	2 090 111	2 122 761
Травень	1 993 952	2 022 886	2 096 883	2 130 643
Червень	1 998 905	2 033 366	2 101 649	2 141 571
Липень	2 003 815	2 041 681	2 107 839	2 152 260
Серпень	2 007 326	2 049 918	2 119 566	2 164 937
Вересень	2 011 604	2 061 597	2 125 844	2 174 932
Жовтень	2 012 772	2 071 137	2 174 232	2 183 002
Листопад	2 013 702	2 075 258	2 176 337	2 187 406
Грудень	2 012 810	2 084 995	2 163 179	2 172 638

Джерело: побудовано автором за даними [15]

Дані табл. 2.2 свідчать про загальну тенденцію до зростання кількості активних фізичних осіб–підприємців в Україні протягом аналізованого періоду. Для забезпечення більш детального аналізу тенденцій розвитку малого підприємництва використано помісячну динаміку активних ФОП, що дозволяє оцінити нерівномірність змін підприємницької активності протягом року. Незважаючи на складні економічні умови та вплив воєнного стану, підприємницький сектор продемонстрував здатність до поступового відновлення та адаптації до кризових умов господарювання. Найбільш помітне зростання кількості активних ФОП спостерігалось у 2024 – 2025 роках. Зокрема, впродовж 2024 року кількість активних фізичних осіб–підприємців зростає з 2 092 343 осіб у січні до 2 163 179 осіб у грудні, тоді як

у 2025 році показник залишався стабільно високим та перевищував 2,1 млн активних ФОП, що свідчить про поступову адаптацію малого підприємництва до умов воєнного стану та збереження високого рівня підприємницької активності населення. Водночас динаміка показників свідчить про нерівномірність розвитку підприємницької діяльності, оскільки на функціонування бізнесу продовжують впливати воєнні ризики, інфляційні процеси, дефіцит трудових ресурсів та нестабільність економічного середовища. Крім того, збільшення кількості активних ФОП свідчить про збереження високого рівня підприємницької активності населення та важливу роль малого бізнесу у підтримці економічної стійкості держави в умовах воєнного стану.

Важливим наслідком повномасштабної війни стала активна релокація підприємств до більш безпечних регіонів України. Переміщення бізнесу стало одним із ключових механізмів адаптації підприємницького сектору до кризових умов та дозволило частково зберегти виробничий потенціал держави. Важливу роль у підтримці підприємств відіграла державна програма релокації бізнесу, реалізована Міністерством економіки України через систему Prozorro.Продажі [16], яка передбачала допомогу у переміщенні виробничих потужностей, пошуку нових локацій, розселенні працівників та відновленні логістичних зв'язків. Динаміку релокації бізнесу в Україні наведено на рис. 2.1.

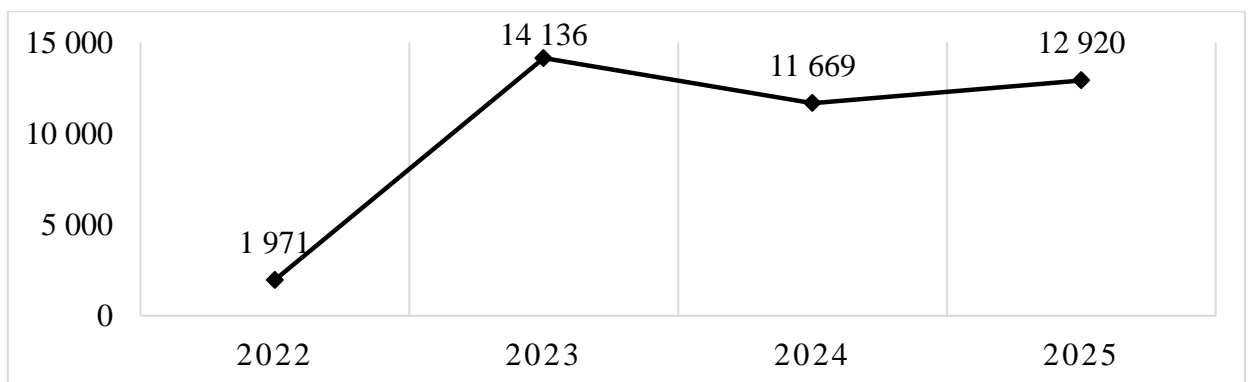

Рис. 2.1 Динаміка релокації бізнесу в Україні у 2022 – 2025 роках, од

Джерело: побудовано автором за даними [17]

Дані рис. 2.1 свідчать про суттєві зміни у процесах релокації бізнесу в Україні в умовах повномасштабної війни. У 2022 році кількість релокацій підприємств різко скоротилася, що було пов'язано з високим рівнем економічної невизначеності, активною фазою бойових дій та дестабілізацією господарських процесів. Водночас вже у 2023 році спостерігалось різке зростання кількості релокацій бізнесу, що свідчить про поступову адаптацію підприємницького сектору до воєнних умов та активізацію процесів переміщення підприємств до більш безпечних регіонів. У 2024 – 2025 роках показники залишалися стабільно високими, що вказує на збереження мобільності бізнесу та його прагнення пристосуватися до нових економічних реалій. Релокація підприємств стала важливим інструментом підтримки економічної активності, збереження робочих місць та забезпечення безперервності господарської діяльності в умовах воєнного стану. Водночас такі процеси супроводжувалися додатковими витратами для бізнесу, труднощами з відновленням логістичних зв'язків, дефіцитом трудових ресурсів та необхідністю адаптації до нових регіональних умов функціонування [18; 19].

Для більш комплексного аналізу сучасного стану підприємницької діяльності доцільно також розглянути динаміку кількості суб'єктів господарювання, включених до реєстру респондентів статистичних спостережень Державної служби статистики України. Використання таких статистичних даних дозволяє оцінити не лише кількісні зміни підприємницького сектору, а й рівень збереження активної частини суб'єктів господарювання, які продовжують здійснювати економічну діяльність в умовах воєнного стану.

Реєстр респондентів статистичних спостережень охоплює юридичних осіб та окремі категорії фізичних осіб-підприємців, що беруть участь у державних статистичних спостереженнях та формують інформаційну основу для оцінювання економічної активності. Аналіз відповідних показників дозволяє визначити тенденції функціонування підприємницького

середовища, оцінити масштаби його адаптації до кризових умов та виявити зміни у структурі економічно активного бізнесу. Динаміку кількості таких суб'єктів наведено у табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Динаміка кількості суб'єктів господарювання, включених до реєстру респондентів статистичних спостережень, у 2022 – 2025 роках, од

Період	2022	2023	2024	2025
I кв.	293 639	294 015	294 189	294 159
II кв.	293 821	294 080	294 222	294 022
III кв.	293 897	294 089	294 204	293 787
IV кв.	293 837	294 041	294 173	293 393

Джерело: побудовано автором за даними [20]

Дані табл. 2.3 свідчать про відносну стабільність кількості суб'єктів господарювання в Україні протягом 2022 – 2025 років. Незважаючи на складні умови функціонування економіки в період воєнного стану, суттєвого скорочення кількості суб'єктів господарювання не спостерігалось. Впродовж 2023 – 2024 років простежувалося незначне зростання кількості суб'єктів господарювання, що може свідчити про поступову адаптацію бізнесу до кризових умов та часткове відновлення економічної активності. Водночас у 2025 році спостерігалось певне зниження показників, що може бути пов'язано з тривалим впливом воєнних ризиків, економічною нестабільністю та високим рівнем навантаження на підприємницький сектор. Загалом наведені показники свідчать про збереження функціонування підприємницького середовища в Україні навіть в умовах тривалих кризових процесів та підтверджують важливу роль державної підтримки й регуляторних механізмів у забезпеченні стабільності господарської діяльності.

Додатково сучасний стан підприємницької діяльності в Україні характеризується високим рівнем економічної невизначеності та значною кількістю факторів, що стримують розвиток малого та середнього бізнесу.

Незважаючи на поступове відновлення економічної активності, підприємницьке середовище продовжує функціонувати в умовах воєнних ризиків, нестабільності внутрішнього ринку, дефіциту трудових ресурсів та зростання виробничих витрат. Такі умови суттєво впливають на фінансову стійкість підприємств, їх інвестиційну активність та можливості довгострокового планування господарської діяльності.

За даними аналітичного дослідження YC.Market «Малий бізнес України у 2024», індекс активності українського малого бізнесу на початку 2024 року становив 37,3 зі 100 можливих пунктів, що свідчить про збереження складної ситуації у підприємницькому секторі та втому бізнесу від тривалих кризових процесів. Водночас порівняно з попередніми періодами спостерігалось незначне покращення ділових очікувань підприємців, що вказує на поступову адаптацію бізнесу до нових економічних умов [21]. Результати дослідження свідчать, що найбільшими проблемами для підприємницької діяльності залишаються непередбачуваність ситуації в Україні та на внутрішньому ринку, нестача платоспроможних клієнтів, дефіцит кваліфікованої робочої сили, нестабільність державної політики та обмежений доступ до фінансових ресурсів. Значна частина підприємців також відзначає негативний вплив регуляторних і фіскальних бар'єрів, складність прогнозування економічної ситуації та недостатній рівень державної підтримки бізнесу.

Суттєвий вплив на розвиток підприємництва в Україні впродовж 2022 – 2025 років мала проблема дефіциту трудових ресурсів. Міграційні процеси, мобілізація населення та скорочення кількості економічно активних громадян спричинили загострення кадрової кризи у багатьох сферах господарювання. За результатами дослідження Європейської Бізнес Асоціації, значна частина підприємств відзначає нестачу кваліфікованих працівників як один із ключових факторів, що стримує розвиток бізнесу та ускладнює відновлення економічної активності [22].

Водночас підприємницький сектор продовжує демонструвати поступову адаптацію до кризових умов функціонування. Значна частина

підприємств змінює логістичні маршрути, оптимізує витрати, переорієнтовує ринки збуту та впроваджує нові форми організації праці. Поширення дистанційних форматів роботи, цифрових технологій та електронної комерції також сприяло підтримці економічної активності суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану. Важливу роль у забезпеченні функціонування підприємницького середовища відіграють державні та міжнародні програми підтримки бізнесу. Зокрема, підтримка малого та середнього підприємництва реалізується в межах програм кредитування, грантової допомоги, сприяння релокації підприємств та стимулювання зайнятості населення. За даними Міністерства економіки України, одним із ключових інструментів підтримки бізнесу стала державна програма «єРобота», спрямована на стимулювання підприємницької активності, створення нових робочих місць та розвиток малого бізнесу [23].

Крім того, важливим напрямом підтримки підприємництва стало розширення програм міжнародної фінансової допомоги та підтримки малого бізнесу з боку міжнародних організацій. За інформацією Програми розвитку ООН (UNDP), міжнародні програми підтримки підприємництва сприяють відновленню економічної активності, підтримці самозайнятості населення та розвитку локального бізнесу в регіонах, що постраждали від бойових дій [24].

Водночас результати досліджень свідчать про збереження значного рівня невизначеності щодо подальших умов функціонування бізнесу в Україні. Підприємці відзначають необхідність підвищення прозорості державної політики, удосконалення судової системи, зниження рівня корупції та покращення доступу до фінансових ресурсів. Саме ці напрями більшість представників бізнесу визначають як ключові умови формування сприятливого підприємницького середовища та забезпечення стабільного економічного розвитку держави.

Таким чином, сучасний стан підприємницької діяльності в Україні характеризується поєднанням процесів адаптації та поступового відновлення

бізнес–середовища із збереженням значної кількості економічних і безпекових викликів. Незважаючи на складні умови функціонування економіки, підприємницький сектор продовжує відігравати важливу роль у забезпеченні економічної стійкості держави, підтримці зайнятості населення та формуванні конкурентного середовища.

2.2 Оцінка ефективності регуляторних механізмів підприємницької діяльності в Україні

Ефективність регуляторних механізмів у сфері підприємницької діяльності є важливою умовою забезпечення стабільного функціонування економіки та формування сприятливого бізнес–середовища. Саме від якості державного регулювання значною мірою залежить рівень підприємницької активності, інвестиційна привабливість держави, розвиток малого та середнього бізнесу та здатність економіки адаптуватися до кризових умов.

В умовах воєнного стану значення ефективної регуляторної політики суттєво зросло, оскільки підприємницький сектор функціонує в умовах високої економічної невизначеності, дефіциту ресурсів та постійних безпекових ризиків. За таких умов важливого значення набувають механізми державної підтримки бізнесу, спрощення адміністративних процедур, податкове регулювання, кредитні програми та заходи дерегуляції. Відповідно до класифікації регуляторних механізмів, наведеної на рис. 1.2, у сучасних умовах найбільш активно застосовуються економічні, організаційно-правові та цифрові механізми державного регулювання підприємницької діяльності. Саме оцінка результативності їх практичного застосування дозволяє визначити рівень ефективності державної регуляторної політики у сфері підприємництва.

Впродовж 2022 – 2025 років в Україні було реалізовано низку заходів, спрямованих на підтримку підприємницької діяльності та вдосконалення системи державного регулювання. Водночас результати функціонування

регуляторних механізмів залишаються неоднозначними, оскільки поряд із позитивними змінами зберігається значна кількість проблем, пов'язаних із нестабільністю нормативно–правового середовища, бюрократичними процедурами, обмеженим доступом до фінансових ресурсів та недостатнім рівнем прогнозованості державної політики.

Важливим напрямом державного регулювання підприємницької діяльності в Україні стало впровадження програм фінансової підтримки бізнесу. Одним із ключових механізмів стимулювання підприємницької активності є державна програма «Доступні кредити 5-7-9%», спрямована на забезпечення доступу малого та середнього бізнесу до кредитних ресурсів. Динаміку обсягів кредитування за програмою «5-7-9%» наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

**Динаміка реалізації державної програми «Доступні кредити 5-7-9%»
у 2022 – 2025 роках**

Рік	Кількість кредитів	Обсяг фінансування, млрд грн
2022	45,8 тис	131,5
2023	68,1 тис	238,4
2024	98,6 тис	370,4
2025	30,0 тис	94,0

Джерело: побудовано автором за даними [25; 26]

Дані табл. 2.4 свідчать про суттєве зростання масштабів реалізації державної програми «Доступні кредити 5-7-9%» впродовж аналізованого періоду. В умовах воєнного стану програма стала одним із ключових інструментів підтримки підприємницького сектору, забезпечуючи бізнес доступом до фінансових ресурсів для підтримки поточної діяльності, відновлення виробництва та реалізації інвестиційних проєктів. Найбільш активне зростання обсягів кредитування спостерігалось у 2023 – 2024 роках, що свідчить про підвищення ролі державної фінансової підтримки у забезпеченні функціонування малого та середнього бізнесу. Значна частина кредитних коштів була спрямована на підтримку аграрного сектору,

переробної промисловості, енергетики та підприємств, що постраждали внаслідок бойових дій [27].

Водночас, незважаючи на позитивні результати функціонування програми, підприємці продовжують відзначати складність доступу до кредитних ресурсів, високі вимоги банків до позичальників та недостатній рівень фінансової підтримки окремих категорій бізнесу. Крім того, поступове скорочення частки пільгового кредитування у структурі банківського кредитного портфеля свідчить про необхідність удосконалення механізмів державного фінансування підприємницької діяльності [28; 29].

Важливим напрямом удосконалення регуляторної політики в Україні стала дерегуляція та спрощення умов ведення бізнесу. Впродовж останніх років держава реалізувала низку заходів, спрямованих на скорочення адміністративного навантаження на суб'єктів господарювання, спрощення дозвільних процедур та розвиток електронних сервісів для бізнесу. За даними програми EU4Business, реалізація заходів дерегуляції та цифровізації адміністративних процедур дозволила суттєво скоротити часові та фінансові витрати підприємств. Зокрема, завдяки спрощенню процедур та впровадженню електронних сервісів бізнес може щорічно економити до 21,3 млрд грн адміністративних витрат [30; 31].

Суттєвого значення в сучасних умовах набуло також впровадження електронних механізмів взаємодії бізнесу з органами державної влади. Підприємці отримали можливість подавати документи, отримувати дозволи, реєструвати окремі види діяльності та взаємодіяти з державними органами в електронному форматі, що сприяло скороченню бюрократичних процедур, підвищенню прозорості державного регулювання та зменшенню корупційних ризиків [32]. Водночас оцінка ефективності регуляторних механізмів підприємницької діяльності в Україні залишається неоднозначною. Попри реалізацію державних програм підтримки бізнесу та проведення окремих реформ, підприємницьке середовище продовжує функціонувати в умовах значної економічної та нормативної нестабільності.

За результатами досліджень Європейської Бізнес Асоціації, оцінка ефективності регуляторного середовища та бізнес-клімату в Україні залишається стриманою. Так, індекс інвестиційної привабливості України у 2025 році становив 2,70 бала з 5 можливих, що хоча і перевищує показник 2024 року (2,49 бала), однак продовжує залишатися нижчим за нейтральний рівень оцінювання бізнес-середовища. Водночас 71% керівників компаній вважають інвестиційний клімат в Україні несприятливим, лише 8% респондентів оцінюють його як сприятливий, а 21% - як нейтральний. Серед ключових факторів, які стримують розвиток підприємництва, представники бізнесу визначають воєнні ризики, корупцію, слабкість судової системи, дефіцит трудових ресурсів та недостатній рівень прогнозованості державної політики. Такі результати свідчать про те, що, незважаючи на реалізацію окремих програм підтримки бізнесу та поступове вдосконалення регуляторних механізмів, підприємницьке середовище продовжує функціонувати в умовах високого рівня невизначеності та значної кількості інституційних бар'єрів [33].

Позитивним чинником для розвитку підприємницького середовища також є поступове впровадження європейських стандартів регулювання, адаптація законодавства до вимог ЄС та посилення міжнародної підтримки економічних реформ в Україні. Водночас підприємці продовжують наголошувати на необхідності забезпечення стабільності регуляторної політики, підвищення передбачуваності державних рішень та удосконалення механізмів захисту прав бізнесу.

Оцінка ефективності регуляторних механізмів підприємницької діяльності в Україні залишається неоднозначною, оскільки поряд із позитивними результатами державної підтримки зберігається низка системних проблем розвитку бізнес-середовища. Впродовж 2022 – 2025 років державна політика у сфері підприємництва була спрямована на підтримку економічної активності бізнесу, спрощення адміністративних процедур, розширення доступу підприємств до фінансових ресурсів та адаптацію

підприємницького сектору до умов воєнного стану. Водночас результати функціонування регуляторних механізмів свідчать про наявність як позитивних змін, так і значної кількості проблем, пов'язаних із нестабільністю нормативно-правового середовища, складністю доступу до фінансування, адміністративними бар'єрами та недостатнім рівнем прогнозованості державної політики. Оскільки програма «5–7–9%» характеризує лише фінансовий напрям державного регулювання підприємницької діяльності, для комплексної оцінки ефективності регуляторної політики доцільно узагальнити результати реалізації основних механізмів державного впливу на підприємницьке середовище. Оцінку ефективності ключових регуляторних механізмів наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

**Оцінка ефективності основних регуляторних механізмів
підприємницької діяльності в Україні**

Регуляторний механізм	Позитивний вплив	Проблемні аспекти
Програма «5-7- 9%»	Зростання обсягів кредитування бізнесу	Високі вимоги до позичальників
Дерегуляція	Скорочення адміністративних витрат бізнесу	Часті зміни нормативної бази
Цифровізація державних послуг	Спрощення доступу до адміністративних послуг	Технічні обмеження окремих сервісів
Програма релокації бізнесу	Збереження діяльності підприємств	Високі витрати адаптації бізнесу
Грантові програми підтримки	Стимулювання розвитку малого бізнесу	Обмежені обсяги фінансування

Джерело: побудовано автором за даними [25 – 33]

Дані табл. 2.5 свідчать про те, що реалізація регуляторних механізмів у сфері підприємництва в Україні забезпечила певні позитивні результати, пов'язані з підтримкою економічної активності бізнесу, розширенням доступу підприємств до фінансових ресурсів та спрощенням взаємодії суб'єктів господарювання з органами державної влади. Особливого значення державні механізми підтримки набули в умовах воєнного стану, коли підприємницький сектор функціонував в умовах високої економічної

нестабільності та значних безпекових ризиків.

Найбільш результативними механізмами підтримки підприємництва стали програми пільгового кредитування, дерегуляції та цифровізації державних послуг. Завдяки реалізації програми «5-7-9%» значна кількість суб'єктів малого та середнього бізнесу отримала можливість залучити фінансові ресурси для підтримки господарської діяльності, відновлення виробництва та реалізації інвестиційних проєктів. Водночас розвиток електронних сервісів та спрощення адміністративних процедур сприяли скороченню бюрократичного навантаження на бізнес і підвищенню доступності державних послуг.

Разом із тим оцінка ефективності регуляторних механізмів свідчить про збереження значної кількості проблем, які негативно впливають на розвиток підприємницького середовища. Серед основних недоліків сучасної системи державного регулювання варто виокремити нестабільність нормативно-правового середовища, складність доступу до фінансових ресурсів для окремих категорій бізнесу, недостатній рівень прогнозованості державної політики та наявність адміністративних бар'єрів. Крім того, значний вплив на ефективність регуляторної політики продовжують чинити воєнні ризики, дефіцит трудових ресурсів, інфляційні процеси та загальна економічна нестабільність. За таких умов навіть ефективні механізми державної підтримки не завжди забезпечують повноцінне відновлення підприємницької активності та стабільність функціонування бізнес-середовища.

Таким чином, оцінка ефективності регуляторних механізмів підприємницької діяльності в Україні свідчить про наявність як позитивних результатів державної політики, так і значної кількості проблем, що потребують подальшого вирішення. Впродовж 2022 – 2025 років державою було реалізовано низку заходів, спрямованих на підтримку підприємницького сектору, зокрема програми фінансового стимулювання бізнесу, механізми дерегуляції, цифровізації адміністративних послуг та підтримки релокації підприємств. Реалізація зазначених заходів сприяла частковому відновленню

економічної активності, збереженню функціонування малого та середнього бізнесу та адаптації підприємницького середовища до умов воєнного стану.

Водночас результати проведеного аналізу свідчать про те, що ефективність окремих регуляторних механізмів залишається недостатньою через нестабільність нормативно–правового середовища, складність доступу до фінансових ресурсів, збереження адміністративних бар'єрів та високий рівень економічної невизначеності. Значний вплив на розвиток підприємництва продовжують чинити воєнні ризики, дефіцит трудових ресурсів, інфляційні процеси та зниження інвестиційної активності бізнесу.

Крім того, сучасні умови функціонування підприємницького сектору потребують підвищення рівня прогнозованості державної політики, удосконалення механізмів захисту прав суб'єктів господарювання та забезпечення стабільності регуляторного середовища. У зв'язку з цим важливого значення набуває подальше вдосконалення регуляторних механізмів підприємницької діяльності, адаптація державної політики до сучасних економічних викликів та формування більш ефективної системи підтримки бізнесу в Україні.

Отже, результати проведеного аналізу підтверджують необхідність подальшого вдосконалення державної регуляторної політики у сфері підприємництва, що обумовлює доцільність розробки практичних напрямів підвищення ефективності регуляторних механізмів та адаптації їх до сучасних умов функціонування економіки.

2.3 Зарубіжний досвід державного регулювання підприємницької діяльності

В умовах трансформації економічної системи України та необхідності адаптації підприємницького середовища до сучасних викликів важливого значення набуває вивчення зарубіжного досвіду державного регулювання підприємницької діяльності. Практика економічно розвинених країн свідчить

про те, що ефективне функціонування підприємницького сектору значною мірою залежить від рівня державної підтримки бізнесу, стабільності регуляторного середовища, доступності фінансових ресурсів та ефективності адміністративних механізмів.

Особливого значення зарубіжний досвід набуває для України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення економіки. У сучасних умовах важливими напрямками вдосконалення державної політики є підтримка малого та середнього бізнесу, розвиток цифрових механізмів взаємодії бізнесу з державою, стимулювання інноваційної діяльності та спрощення регуляторних процедур. У зв'язку з цим актуальним є дослідження практик державного регулювання підприємницької діяльності, які застосовуються у країнах Європейського Союзу, США та країнах Азії.

Дослідження зарубіжного досвіду свідчать, що більшість економічно розвинених держав реалізують комплексний підхід до підтримки підприємництва, який поєднує фінансові, податкові, адміністративні та інформаційні механізми регулювання. Значна увага приділяється підтримці малого та середнього бізнесу як основи економічної стабільності та джерела формування конкурентного середовища [34].

Важливим елементом державного регулювання підприємницької діяльності в країнах Європейського Союзу є підтримка малого та середнього підприємництва через механізми фінансового стимулювання, пільгового кредитування та державного гарантування. Однією з найбільш ефективних моделей підтримки бізнесу вважається німецька система державного регулювання підприємництва, яка ґрунтується на поєднанні ринкових механізмів та активної державної підтримки МСП.

У Німеччині важливу роль у підтримці підприємницької діяльності відіграє державний банк розвитку KfW, який забезпечує пільгове кредитування малого та середнього бізнесу, фінансування інноваційних проєктів та підтримку енергоефективних підприємств. Крім того, значна увага приділяється стимулюванню стартапів, розвитку сімейного бізнесу та

підтримці регіонального підприємництва. Дослідники відзначають, що ефективність німецької моделі державного регулювання забезпечується стабільністю нормативно–правового середовища, високим рівнем захисту прав підприємців та доступністю фінансових ресурсів [35]. Зокрема, у 2024 році Україна та Німеччина продовжили програму підтримки малого та середнього бізнесу ще на три роки, що передбачає фінансову та консультаційну допомогу підприємцям, розвиток освітніх програм та підтримку економічного відновлення України [36].

Значний інтерес для України становить також досвід Польщі, яка впродовж останніх десятиліть реалізувала комплекс реформ, спрямованих на підтримку малого та середнього бізнесу та адаптацію національного законодавства до стандартів Європейського Союзу. Польська модель державного регулювання підприємництва передбачає широке використання грантових програм, податкових стимулів, консультаційної підтримки підприємців та програм розвитку регіонального бізнесу. Важливим напрямом підтримки підприємництва в Польщі є активне залучення коштів Європейського Союзу для фінансування програм розвитку МСП, підтримки інноваційної діяльності та стимулювання цифровізації бізнесу. Крім того, значна увага приділяється спрощенню процедур реєстрації підприємств, розвитку електронних сервісів та скороченню адміністративного навантаження на бізнес [37].

У Франції державна політика щодо підприємництва орієнтована на інновації, високотехнологічні галузі та підтримку малого бізнесу. Її особливість полягає в поєднанні податкових стимулів, грантового фінансування, підтримки НДДКР та інфраструктурної допомоги для стартапів і молодих підприємців [38]. Серед найвідоміших механізмів – статус *Jeunes Entreprises Innovantes* (JEI), який дає інноваційним молодим компаніям податкові пільги та звільнення від окремих соціальних внесків за умови витрат на дослідження й розробки. Важливу роль відіграє і податковий кредит на дослідження, який зменшує податкове навантаження для компаній,

що інвестують у НДДКР. Окрім цього, держава підтримує інноваційні проєкти через грантові програми, зокрема для стартапів на ранніх стадіях розвитку [39].

Французька модель передбачає фінансування стартапів через спеціальні конкурси, гранти та програми прискорення розвитку, які можуть покривати значну частину витрат на запуск інноваційного проєкту. Такі інструменти спрямовані на зниження бар'єрів входу для нових компаній і стимулювання технологічного підприємництва, що особливо важливо для сфер *deep tech*, *green tech* та *edtech*, які часто потребують тривалих інвестицій до виходу на прибутковість [40]. Окремим напрямом є мережа бізнес-інкубаторів, акселераторів і програм наставництва, які допомагають молодим командам із бізнес-плануванням, доступом до експертизи та входом у ринок. Для молодіжного підприємництва діють програми підтримки, що поєднують навчання, менторство та організаційну допомогу. Така інфраструктура робить політику не лише фінансовою, а й освітньо-організаційною [41].

Значна увага у країнах ЄС приділяється цифровізації державних послуг для бізнесу та розвитку електронних механізмів взаємодії підприємців з органами державної влади. Використання електронних сервісів дозволяє скоротити адміністративні витрати підприємств, підвищити прозорість регуляторних процедур та зменшити рівень бюрократизації державного управління [42].

Для України важливим є також досвід Сполучених Штатів Америки у сфері підтримки малого бізнесу. Американська модель державного регулювання підприємництва базується на принципах економічної свободи, розвитку конкурентного середовища та стимулювання підприємницьких ініціатив. Одним із ключових інститутів підтримки підприємництва у США є Адміністрація малого бізнесу (*Small Business Administration – SBA*), яка забезпечує фінансову, консультаційну та інформаційну підтримку суб'єктів малого бізнесу. SBA реалізує програми гарантування кредитів, підтримки стартапів, розвитку жіночого та молодіжного підприємництва, а також надає

допомогу підприємствам, що постраждали внаслідок економічних криз або надзвичайних ситуацій. Значна увага приділяється розвитку інноваційного підприємництва, підтримці технологічних компаній та стимулюванню венчурного фінансування [43]. Важливим напрямом державного регулювання підприємництва у США є також дерегуляція та скорочення адміністративних обмежень для бізнесу. Американська система державного управління орієнтована на створення сприятливого середовища для розвитку підприємницької діяльності, мінімізацію бюрократичних процедур та стимулювання інвестиційної активності.

Для України досвід Японії та Південної Кореї є особливо цінним, оскільки в обох країнах державна політика поєднує підтримку інновацій, цифровізації та експорту з активним розвитком малого й технологічного підприємництва. У Японії держава приділяє велику увагу малому сімейному бізнесу, локальному підприємству та інноваційній активності. Підтримка реалізується через пільгове кредитування, податкові стимули, консультаційні сервіси та програми, що допомагають малим підприємствам адаптуватися до змін ринку. Важливо, що японська модель орієнтована не лише на фінансову допомогу, а й на довгострокове підвищення конкурентоспроможності бізнесу [44].

У Південній Кореї ключовим пріоритетом є підтримка технологічних стартапів, розвиток цифрової економіки та прискорення цифрової трансформації бізнесу. Держава інвестує у науково–дослідну діяльність, стимулює впровадження інновацій і створює умови для розвитку державно–приватного партнерства. Така модель сприяє швидкому масштабуванню нових компаній і виходу на зовнішні ринки [45; 46]. Для України цей досвід є корисним у кількох напрямках: підтримка малого бізнесу через доступне кредитування й консультації, посилення ролі держави у фінансуванні НДДКР, стимулювання стартапів і цифровізації підприємств. Окремо важливим є розвиток партнерства між державою, бізнесом і наукою, що може прискорити модернізацію економіки. Також варто враховувати корейський акцент на

експортній орієнтації інноваційного бізнесу.

Аналіз зарубіжного досвіду свідчить про те, що ефективність державного регулювання підприємницької діяльності значною мірою залежить від комплексності механізмів підтримки бізнесу та узгодженості державної економічної політики. Більшість економічно розвинених країн приділяють особливу увагу створенню сприятливого регуляторного середовища, розвитку фінансових інструментів підтримки підприємництва, стимулюванню інноваційної діяльності та цифровізації державних послуг. Водночас важливою особливістю зарубіжних моделей є високий рівень інституційної підтримки малого та середнього бізнесу, стабільність законодавства та мінімізація адміністративних бар'єрів для суб'єктів господарювання.

Для України практичне значення має не лише окреме впровадження зарубіжних механізмів підтримки підприємництва, а й формування комплексної системи державного регулювання, орієнтованої на забезпечення стабільності бізнес–середовища та стимулювання економічної активності. У сучасних умовах особливо актуальними є механізми фінансової підтримки підприємств, розвиток цифрових сервісів, стимулювання інноваційного підприємництва та спрощення процедур взаємодії бізнесу з органами державної влади.

Аналіз зарубіжного досвіду державного регулювання підприємницької діяльності дозволяє виокремити кілька спільних тенденцій розвитку сучасної регуляторної політики у сфері підприємництва. Насамперед більшість економічно розвинених країн орієнтуються на формування сприятливого бізнес–середовища шляхом поєднання механізмів державної підтримки та ринкових інструментів регулювання. Значна увага приділяється забезпеченню стабільності законодавства, зниженню адміністративного навантаження на бізнес та підвищенню доступності фінансових ресурсів для суб'єктів малого та середнього підприємництва.

Крім того, важливим напрямом сучасної державної політики у сфері

підприємництва є стимулювання інноваційної діяльності та цифрової трансформації бізнесу. У більшості країн Європейського Союзу, США та країнах Азії активно впроваджуються електронні сервіси для підприємців, спрощуються процедури реєстрації бізнесу, подання звітності та отримання адміністративних послуг, що сприяє скороченню бюрократичних процедур, підвищенню прозорості державного управління та формуванню більш конкурентного підприємницького середовища.

Важливою особливістю зарубіжних моделей регулювання є також високий рівень інституційної підтримки підприємництва. У багатьох країнах функціонують спеціалізовані державні агентства та фонди підтримки бізнесу, діяльність яких спрямована на фінансування підприємницьких проєктів, розвиток стартапів, підтримку інновацій та стимулювання регіонального розвитку. Такий підхід забезпечує комплексність державної політики та підвищує ефективність механізмів регулювання підприємницької діяльності. Крім того, важливою тенденцією сучасної державної політики у сфері підприємництва є орієнтація на створення сприятливого бізнес–середовища шляхом поєднання фінансових, адміністративних та цифрових механізмів підтримки бізнесу. У більшості економічно розвинених країн державне регулювання підприємницької діяльності спрямоване не лише на контроль та нагляд, а й на стимулювання економічної активності, розвиток інновацій та підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Проведений аналіз зарубіжного досвіду демонструє, що сучасні моделі державного регулювання підприємницької діяльності все більше орієнтуються на комплексне поєднання фінансових стимулів, цифрових інструментів управління та інституційної підтримки бізнесу. При цьому важливим фактором ефективності регуляторної політики виступає не лише наявність окремих механізмів підтримки, а й рівень їх узгодженості, стабільність нормативно-правового середовища та здатність державних інституцій оперативно реагувати на зміни економічної ситуації.

Спільною рисою більшості розглянутих моделей є поступовий перехід

від переважно контрольної функції держави до сервісно-орієнтованого підходу у взаємодії з бізнесом. Державні інституції дедалі частіше виконують роль партнерів підприємницького сектору, створюючи умови для доступу до фінансування, розвитку інновацій, підтримки стартапів та зниження адміністративного навантаження. Особливо актуальним такий підхід є для України в умовах воєнного стану та післявоєнного відновлення, коли підприємницький сектор потребує не лише фінансової підтримки, а й стабільного та передбачуваного регуляторного середовища. На основі проведеного аналізу зарубіжного досвіду державного регулювання підприємницької діяльності доцільно виокремити основні напрями державної підтримки бізнесу, які найбільш активно застосовуються в економічно розвинених країнах (рис. 2.2).

Рис. 2.2 Основні напрями державного регулювання підприємництва у зарубіжних країнах

Джерело: узагальнено та побудовано автором за даними [34 – 46]

Дані рис. 2.2 свідчать про те, що сучасні моделі державного регулювання підприємницької діяльності орієнтовані на поєднання фінансових, адміністративних та цифрових механізмів підтримки бізнесу.

Особлива увага приділяється розвитку малого та середнього підприємництва, стимулюванню інноваційної діяльності та спрощенню взаємодії бізнесу з органами державної влади. Для узагальнення особливостей державного регулювання підприємницької діяльності в окремих країнах доцільно систематизувати основні механізми підтримки бізнесу та можливості їх використання в Україні (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Особливості державного регулювання підприємницької діяльності в окремих країнах

Країна	Основні механізми підтримки	Можливості використання в Україні
Німеччина	Пільгове кредитування МСП, підтримка інновацій	Розширення програм фінансування бізнесу
Польща	Грантові програми, підтримка регіонального бізнесу	Розвиток регіонального підприємництва
Франція	Податкові стимули для інноваційних підприємств	Підтримка стартапів та інновацій
США	Кредитні гарантії, дерегуляція, підтримка стартапів	Скорочення адміністративних бар'єрів
Японія	Підтримка сімейного бізнесу, інноваційна політика	Розвиток малого підприємництва
Південна Корея	Цифровізація бізнесу, підтримка технологічних компаній	Розвиток цифрових сервісів

Джерело: узагальнено та побудовано автором за даними [34 – 46]

Дані табл. 2.6 свідчать про те, що більшість економічно розвинених країн реалізують комплексний підхід до державного регулювання підприємницької діяльності, який поєднує фінансові, податкові, адміністративні та цифрові механізми підтримки бізнесу. Важливою особливістю зарубіжних моделей державного регулювання є стабільність нормативно–правового середовища, високий рівень інституційної підтримки підприємництва та активне стимулювання інноваційної діяльності.

Для України особливого значення набуває адаптація зарубіжного досвіду з урахуванням сучасних умов функціонування економіки та потреб післявоєнного відновлення держави. Насамперед це стосується вдосконалення механізмів фінансової підтримки малого та середнього

бізнесу, розвитку цифрових державних сервісів, спрощення регуляторних процедур та забезпечення стабільності державної політики у сфері підприємництва.

Крім того, важливим напрямом удосконалення системи державного регулювання підприємництва в Україні є розвиток інноваційного середовища, підтримка технологічного бізнесу, стимулювання стартапів та активізація державно–приватного партнерства. Впровадження ефективних зарубіжних практик може сприяти підвищенню конкурентоспроможності українського бізнесу, покращенню інвестиційного клімату та забезпеченню стійкого економічного розвитку держави.

Таким чином, зарубіжний досвід державного регулювання підприємницької діяльності свідчить про важливу роль комплексної державної підтримки бізнесу, стабільності регуляторного середовища та розвитку інноваційних механізмів управління підприємством. Використання окремих елементів зарубіжних моделей державного регулювання може стати важливим напрямом удосконалення підприємницької політики України та підвищення ефективності регуляторних механізмів у сучасних умовах.

2.4 Напрями вдосконалення регуляторних механізмів підприємництва в Україні

В умовах воєнного стану та необхідності післявоєнного відновлення економіки України особливого значення набуває вдосконалення регуляторних механізмів підприємницької діяльності. Результати проведеного аналізу свідчать про те, що сучасна система державного регулювання підприємництва в Україні характеризується наявністю як позитивних змін, так і значної кількості проблем, пов'язаних із нестабільністю нормативно–правового середовища, складністю доступу до фінансових ресурсів, адміністративними бар'єрами та недостатнім рівнем прогнозованості

державної політики.

У сучасних умовах державна політика у сфері підприємництва має бути орієнтована не лише на підтримку функціонування бізнесу в кризових умовах, а й на створення сприятливого середовища для довгострокового економічного розвитку, стимулювання інноваційної діяльності та підвищення конкурентоспроможності національної економіки. У зв'язку з цим важливого значення набуває вдосконалення фінансових, адміністративних, цифрових та інституційних механізмів державного регулювання підприємницької діяльності.

Одним із ключових напрямів удосконалення державної регуляторної політики має стати забезпечення стабільності нормативно–правового середовища у сфері підприємництва. Часті зміни податкового законодавства, складність регуляторних процедур та недостатній рівень прогнозованості державних рішень негативно впливають на інвестиційну активність бізнесу та стримують розвиток підприємницького сектору.

У зв'язку з цим доцільним є впровадження механізмів довгострокового планування державної регуляторної політики, проведення системної оцінки регуляторного впливу нормативно–правових актів та розширення участі бізнес–спільноти у процесі формування державних рішень. Важливим напрямом також є гармонізація українського законодавства із нормами Європейського Союзу, що сприятиме підвищенню прозорості регуляторного середовища та покращенню інвестиційного клімату держави.

Важливим напрямом удосконалення регуляторних механізмів підприємництва є розширення програм фінансової підтримки малого та середнього бізнесу. Незважаючи на функціонування державних програм кредитування та грантової підтримки, значна частина підприємств продовжує стикатися з проблемами обмеженого доступу до фінансових ресурсів, високих кредитних ризиків та нестачі оборотного капіталу.

У сучасних умовах доцільним є розширення програм пільгового кредитування підприємств, удосконалення механізмів державного

гарантування кредитів та збільшення обсягів грантової підтримки малого бізнесу. Особливу увагу необхідно приділити підтримці підприємств, що функціонують у прифронтових регіонах, реалізують інноваційні проєкти або здійснюють діяльність у сферах, важливих для післявоєнного відновлення економіки.

Крім того, перспективним напрямом державної політики є розвиток механізмів мікрофінансування та підтримки стартапів. Світовий досвід свідчить про те, що ефективне функціонування системи державної фінансової підтримки сприяє підвищенню рівня підприємницької активності, стимулюванню самозайнятості населення та розвитку конкурентного середовища [47].

Важливого значення в сучасних умовах набуває цифровізація державного регулювання підприємницької діяльності. Розвиток електронних сервісів та цифрових механізмів взаємодії бізнесу з державними органами дозволяє скоротити адміністративні витрати підприємств, спростити процедури отримання адміністративних послуг та підвищити прозорість державного управління. У зв'язку з цим доцільним є подальший розвиток електронних сервісів для підприємців, розширення функціоналу цифрових платформ та інтеграція адміністративних процедур у єдине цифрове середовище. Особливу увагу необхідно приділити розвитку комплексних електронних послуг для бізнесу, автоматизації дозвільних процедур та забезпеченню стабільності функціонування цифрових державних сервісів в умовах воєнного стану [48 – 50].

Важливим напрямом удосконалення державної регуляторної політики має стати також підвищення ефективності взаємодії органів державної влади та бізнес–середовища. У сучасних умовах підприємці потребують не лише фінансової підтримки, а й формування прозорої системи комунікації з державними інституціями, можливості участі у процесі розробки регуляторних рішень та оперативного реагування держави на потреби бізнесу. Одним із перспективних напрямів державної політики є розвиток

механізмів публічно–приватного партнерства, проведення консультацій з представниками бізнес–спільноти та активне залучення підприємців до процесу формування регуляторної політики. Такий підхід сприятиме підвищенню рівня довіри до державних інституцій, покращенню якості управлінських рішень та формуванню більш сприятливого бізнес–середовища.

Крім того, важливим завданням державної політики є забезпечення регіонального розвитку підприємництва та підтримка бізнесу в умовах післявоєнного відновлення економіки. Особливої уваги потребують підприємства, що функціонують у прифронтових регіонах або зазнали втрат унаслідок бойових дій. У зв'язку з цим доцільним є розширення програм релокації бізнесу, підтримки зайнятості населення та стимулювання інвестиційної активності в регіонах. У сучасних умовах удосконалення регуляторних механізмів підприємництва має здійснюватися на основі комплексного підходу, який поєднуватиме фінансові, адміністративні, цифрові та інституційні інструменти державного управління. На основі проведеного дослідження доцільно виокремити основні напрями вдосконалення регуляторних механізмів підприємництва в Україні (рис. 2.3).

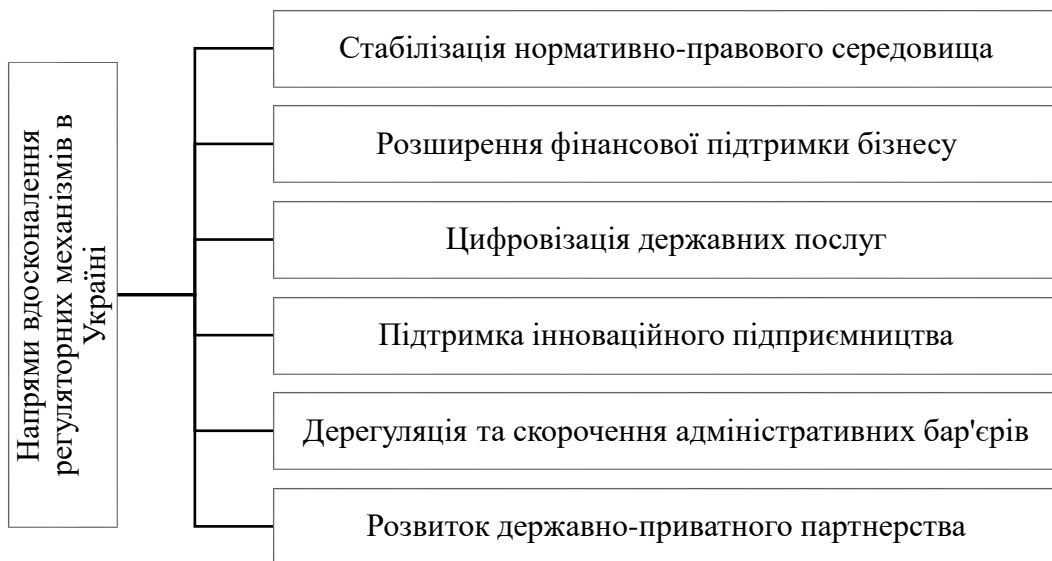

Рис. 2.3 Основні напрями вдосконалення регуляторних механізмів підприємництва в Україні

Джерело: узагальнено та побудовано автором за даними [51]

Дані рис. 2.3 свідчать про те, що вдосконалення регуляторних механізмів підприємництва в Україні потребує комплексного підходу, який поєднуватиме фінансові, адміністративні, цифрові та інституційні інструменти державної політики. Особливого значення набуває формування стабільного регуляторного середовища, здатного забезпечити передбачуваність державних рішень та підтримку довгострокового розвитку підприємницького сектору.

Одним із важливих напрямів удосконалення державної політики є подальше скорочення адміністративних бар'єрів для бізнесу. Незважаючи на реалізацію заходів дерегуляції, підприємці продовжують стикатися зі складними дозвільними процедурами, значною кількістю регуляторних вимог та надмірним бюрократичним навантаженням. У сучасних умовах доцільним є проведення системного перегляду чинних регуляторних актів, спрощення процедур отримання дозвільних документів та розширення застосування принципу мовчазної згоди у сфері адміністративних послуг. Важливим напрямом також є підвищення прозорості діяльності контролюючих органів та мінімізація корупційних ризиків у сфері державного регулювання підприємницької діяльності.

Перспективним напрямом удосконалення регуляторної політики є підтримка інноваційного підприємництва та розвитку технологічного бізнесу. У сучасних умовах інновації стають одним із ключових чинників підвищення конкурентоспроможності економіки та забезпечення сталого економічного розвитку держави. У зв'язку з цим доцільним є розширення програм підтримки стартапів, стимулювання інвестицій у науково–дослідну діяльність, розвиток механізмів державно–приватного партнерства та формування сприятливого середовища для функціонування технологічних компаній. Важливим напрямом також є підтримка підприємств, що впроваджують цифрові технології, енергоефективні рішення та інноваційні виробничі процеси [52]. Для узагальнення запропонованих напрямів удосконалення регуляторних механізмів підприємництва доцільно

систематизувати основні проблеми сучасної системи державного регулювання та можливі шляхи їх вирішення у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Проблеми та напрями вдосконалення регуляторних механізмів підприємництва в Україні

Основні проблеми	Напрями вдосконалення
Нестабільність нормативно–правового середовища	Підвищення прогнозованості державної політики
Складність доступу до фінансування	Розширення програм кредитування та грантової підтримки
Надмірне адміністративне навантаження	Спрощення регуляторних процедур
Недостатній рівень цифровізації	Розвиток електронних державних сервісів
Низький рівень підтримки інновацій	Стимулювання стартапів та НДДКР
Корупційні ризики	Підвищення прозорості державного управління

Джерело: узагальнено та побудовано автором за даними [53; 54]

За даними табл. 2.7 можемо дійти висновку, що вдосконалення регуляторних механізмів підприємництва в Україні потребує реалізації комплексних заходів, спрямованих на формування сприятливого бізнес–середовища, розвиток фінансових механізмів підтримки підприємств, спрощення адміністративних процедур та стимулювання інноваційної діяльності. Водночас важливо забезпечити узгодженість державної політики у сфері підприємництва із потребами післявоєнного відновлення економіки та процесами європейської інтеграції України. Особливого значення набуває підвищення ефективності взаємодії держави, бізнесу та громадянського суспільства у процесі формування регуляторної політики.

Важливим напрямом удосконалення регуляторних механізмів підприємництва в Україні є також адаптація державної політики до сучасних європейських стандартів регулювання бізнес–середовища. У контексті євроінтеграційних процесів особливого значення набуває гармонізація

національного законодавства із нормами Європейського Союзу, впровадження сучасних підходів до державного управління та забезпечення прозорості регуляторної політики.

Крім того, ефективність державного регулювання підприємницької діяльності значною мірою залежатиме від здатності держави забезпечити сприятливі умови для післявоєнного відновлення економіки та стимулювання інвестиційної активності. У сучасних умовах важливими напрямками державної політики мають стати підтримка релокації підприємств, розвиток регіонального підприємництва, стимулювання створення нових робочих місць та залучення міжнародної фінансової допомоги для підтримки бізнесу.

Водночас важливо забезпечити формування стабільного та передбачуваного регуляторного середовища, яке сприятиме розвитку конкурентного підприємницького сектору, підвищенню рівня економічної безпеки держави та зміцненню інвестиційного потенціалу України. Реалізація комплексних заходів державної підтримки підприємництва має стати одним із ключових чинників забезпечення сталого економічного розвитку держави у післявоєнний період. Реалізація зазначених заходів дозволить підвищити ефективність державного регулювання підприємницької діяльності та забезпечити формування більш сприятливих умов для розвитку бізнесу в Україні.

Таким чином, вдосконалення регуляторних механізмів підприємництва в Україні має здійснюватися на основі комплексного підходу, орієнтованого на забезпечення стабільності регуляторного середовища, розвиток цифрових механізмів державного управління, підтримку малого та середнього бізнесу та стимулювання інноваційної діяльності. Реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню конкурентоспроможності підприємницького сектору, покращенню інвестиційного клімату та забезпеченню стійкого економічного розвитку держави.

ВИСНОВКИ

У роботі здійснено теоретичне узагальнення та практичне дослідження регуляторних механізмів підприємницької діяльності в Україні, а також обґрунтовано напрями їх удосконалення в сучасних умовах розвитку економіки. Проведене дослідження дозволило сформулювати такі висновки відповідно до поставлених завдань:

1. Розкрито сутність підприємницької діяльності як об'єкта державного регулювання. Встановлено, що підприємництво є важливою складовою функціонування ринкової економіки та одним із ключових чинників соціально–економічного розвитку держави. Обґрунтовано, що підприємницька діяльність має комплексний характер та поєднує економічні, правові, організаційні й соціальні аспекти. Визначено, що ефективність розвитку підприємницького сектору значною мірою залежить від якості державної регуляторної політики, стабільності нормативно–правового середовища та рівня державної підтримки бізнесу.

2. Досліджено поняття та класифікацію регуляторних механізмів у сфері підприємництва. Встановлено, що регуляторні механізми являють собою сукупність інструментів, методів і засобів державного впливу на підприємницьку діяльність з метою забезпечення збалансованого розвитку економіки, підтримки конкуренції та створення сприятливих умов для функціонування бізнесу. Визначено, що до основних регуляторних механізмів належать правові, адміністративні, економічні, фінансові та інформаційні механізми державного регулювання.

3. Охарактеризовано принципи та функції державного регулювання підприємницької діяльності. Встановлено, що основними принципами державної регуляторної політики є законність, прозорість, ефективність, рівність суб'єктів господарювання та підтримка підприємництва. Доведено, що функції державного регулювання реалізуються через механізми

нормативно–правового забезпечення, контролю, стимулювання економічної активності, підтримки інновацій та забезпечення стабільності функціонування підприємницького середовища.

4. Проаналізовано сучасний стан підприємницької діяльності в Україні. Встановлено, що попри негативний вплив воєнного стану, підприємницький сектор демонструє здатність до адаптації та поступового відновлення. Аналіз динаміки кількості фізичних осіб–підприємців у 2022–2025 роках свідчить про збереження високого рівня підприємницької активності населення та важливу роль малого бізнесу у забезпеченні економічної стійкості держави. Водночас визначено, що функціонування підприємництва в Україні продовжує ускладнюватися через воєнні ризики, нестабільність економічного середовища, дефіцит трудових ресурсів та зниження інвестиційної активності.

5. Здійснено оцінку ефективності регуляторних механізмів підприємницької діяльності в Україні. Встановлено, що впродовж 2022–2025 років державою реалізовано низку заходів, спрямованих на підтримку бізнесу, зокрема програми пільгового кредитування, механізми дерегуляції, цифровізації адміністративних послуг та підтримки релокації підприємств. Доведено, що реалізація зазначених заходів сприяла частковому відновленню економічної активності, розвитку цифрових сервісів та підтримці малого і середнього бізнесу. Разом із тим визначено, що ефективність окремих регуляторних механізмів залишається недостатньою через складність доступу до фінансових ресурсів, нестабільність нормативно–правового середовища, надмірне адміністративне навантаження та збереження корупційних ризиків.

6. Досліджено зарубіжний досвід державного регулювання підприємницької діяльності. Встановлено, що більшість економічно розвинених країн реалізують комплексний підхід до підтримки підприємництва, який поєднує фінансові, адміністративні, податкові та цифрові механізми державного регулювання. Визначено, що важливими особливостями зарубіжних моделей є високий рівень інституційної

підтримки малого та середнього бізнесу, стабільність регуляторного середовища, розвиток цифрових сервісів та стимулювання інноваційної діяльності. Обґрунтовано, що для України практичне значення мають механізми пільгового кредитування бізнесу, підтримки стартапів, розвитку електронних державних сервісів та скорочення адміністративних бар'єрів.

7. Обґрунтовано напрями вдосконалення регуляторних механізмів підприємництва в Україні. Визначено, що пріоритетними напрямками державної політики мають стати забезпечення стабільності нормативно–правового середовища, розвиток фінансових механізмів підтримки малого та середнього бізнесу, подальша цифровізація державних послуг, підтримка інноваційного підприємництва та скорочення адміністративних бар'єрів для суб'єктів господарювання. Встановлено, що важливого значення також набуває адаптація державної регуляторної політики до європейських стандартів та забезпечення ефективної взаємодії держави, бізнесу і громадянського суспільства у процесі формування управлінських рішень.

8. Доведено, що вдосконалення регуляторних механізмів підприємницької діяльності має здійснюватися на основі комплексного підходу, орієнтованого на забезпечення стабільності бізнес–середовища, підтримку економічної активності та стимулювання інноваційного розвитку. Реалізація запропонованих у роботі рекомендацій сприятиме підвищенню ефективності державної регуляторної політики, покращенню інвестиційного клімату та забезпеченню стійкого розвитку підприємницького сектору України в умовах післявоєнного відновлення економіки.

Практичне значення отриманих результатів полягає у можливості використання запропонованих рекомендацій органами державної влади та місцевого самоврядування під час формування та реалізації державної політики у сфері підприємництва. Окремі положення дослідження можуть бути використані у подальших наукових дослідженнях, присвячених удосконаленню механізмів державного регулювання підприємницької діяльності та розвитку малого і середнього бізнесу в Україні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Швед В. В., Омельченко О. В., Таран О. А. Сутність та особливості підприємницької діяльності. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2024. Т. 35 (74). Вип. № 1. с. 27 – 34.
2. Понедільчук Т., Проходько Т. Методичні підходи до розвитку підприємництва в Україні. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації. Міжнародний електронний науковий журнал*. 2022. Вип. № 3–4. с. 67 – 76.
3. Вдовичак Т. Сутність підприємництва та його роль у економічному розвитку держави. *Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах: матеріали VIII Міжнародної науково–практичної конференції* (01–02 червня 2022 року). Тернопіль : ФОП Паляниця В. А., 2022. с. 60 – 62.
4. Кот Л. Л. Феномен соціального підприємництва як один з ключових факторів розвитку національної економіки. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2021. Вип. № 40. с. 48 – 54.
5. Левицький В. Державне регулювання підприємницької діяльності. *Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах: матеріали IX міжнародної науково–практичної конференції* (Тернопіль, 5 листопада 2022 р.). Тернопіль, 2022. с. 73 – 75.
6. Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності: Закон України від 11.09.2003 № 1160–IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1160–15#Text> (дата звернення 16.02.2026 р.)
7. Зицик С. Г. Правове регулювання підприємницької діяльності в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. Вип. № 12. с. 190 –

192.

8. Олефір В. Основні механізми та засоби державного регулювання зовнішньоекономічних відносин. *Господарське право і процес*. 2021. Вип. № 3. с. 108 – 114.

9. Іванчук Д. В. Механізм державного регулювання підприємницької діяльності : кваліфікаційна магістерська робота : 076 Підприємництво, торгівля та біржова діяльність / Іванчук Дмитро Васильович. – Київ, 2022. – 85 с.

10. Державна регуляторна служба України. Стратегія діяльності Державної регуляторної служби України на 2026–2028 роки (щодо реалізації її основних завдань). URL: https://drs.gov.ua/wp-content/uploads/2026/01/STRATEGIYA-DRS-2026-2028_na-05.01.2026.pdf (дата звернення 17.02.2026 р.)

11. Чуєнко В. І., Кузьмич А. А. Актуальні проблеми та перспективи реформування державного регулювання підприємницької діяльності в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. Вип. № 5. с. 91 – 95.

12. Овсієнко А. М. Державне регулювання підприємництва в Україні як складова інтенсивного розвитку малого та середнього бізнесу в конкурентній економіці. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. 2020. Вип. № 3 (99). с. 73 – 83.

13. Пилявець В. М., Гриник О. І. Деретуляція як підтримуючий важіль бізнесу у воєнний час. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. № 42. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1678/1614>

14. Держстат. Реєстр респондентів статистичних спостережень (квартальна, місячна). URL: https://stat.gov.ua/uk/explorer?urn=SSSU%3ADF_STATISTICAL_BUSINESS_REGISTER_Q_M%28~%29

15. Опендатабот. Фопономіка. URL: <https://opendatabot.ua/open/foronomics>

16. Prozorro.Продажі. Платформа для релокації бізнесу в безпечніші регіони. URL: https://prozorro.sale/marketplace_landing_page/
17. Опендатабот. Понад 12 тисяч компаній переїздили країною торік. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/business-relocation-2025-12>
18. Опендатабот. 840 підприємств в Україні переїхали через війну у безпечні регіони. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/relocation-in-war>
19. Опендатабот. Понад 600 компаній переїжджали декілька разів, проте не повернулись у свої регіони від початку повномасштабної. URL: <https://opendatabot.ua/analytics/business-relocation-2023>
20. Держстат. Реєстр респондентів статистичних спостережень (квартальна, місячна). URL: <https://stat.gov.ua/uk/explorer?md5=70aca298a0d8503fbd1ab2bb44abf272>
21. YouControl.Market. Малий бізнес України у 2024. URL: <https://blog.youcontrol.market/malii-biznies-ukrayini-u-2024/>
22. European Business Association. Дослідження. URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analityka/>
23. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. «Робота: 12 млрд грн інвестувала держава в розвиток малого й середнього бізнесу через гранти. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/9bc3d9b7-04fa-441b-9647-c0f1eb746fe6?lang=uk-UA&title=Robota>
24. UNDP. Оцінка впливу війни на мікро-, малі та середні підприємства в Україні. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2026-04/undp_war_impact_ukr_08_04.pdf
25. Урядовий портал. Підсумки 2025: За держпрограмою «5-7-9%» підприємці отримали 30 тис. доступних кредитів на майже 94 млрд гривень. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/pidsumky-2025-za-derzhprohramoiu-5-7-9-pidprijemtsi-otrymaly-30-tys-dostupnykh-kredytiv-na-maizhe-94-mlrd-hryven>
26. Навігатор фінансової підтримки. Інформація про результати

державної програми доступні кредити 5–7–9. URL: <https://bdf.gov.ua/publicna-informatsiia/informatsiia-pro-rezultaty-derzhavnoi-prohramy-dostupni-kredyty-5-7-9>

27. Міністерство економіки, довкілля та сільського господарства України. «Доступні кредити 5–7–9%»: в межах програми бізнес від початку року залучив понад 59 млрд грн. URL: <https://me.gov.ua/News/Detail/5ed6a432-33f8-4c18-b564-be46faf96b0a?lang=uk>

28. Національний банк України. Банки нарощують кредитування швидкими темпами два роки поспіль і готові до подальшої кредитної експансії – Огляд банківського сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/banki-naroschuyut-kredituvannya-shvidkimi-tempami-dva-roki-pospil-i-gotovi-do-podalshoyi-kreditnoyi-ekspansiyi-oglyad-bankivskogo-sektoru>

29. Національний банк України. Кредитування стало рушієм зростання активів банків другий квартал поспіль – Огляд банківського сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/kredituvannya-stalo-rushiyem-zrostannya-aktiviv-bankiv-drugiy-kvartal-pospil-oglyad-bankivskogo-sektoru>

30. EU4Business. Less Paperwork — More Action: How Deregulation Opens New Opportunities for Ukrainian Businesses. URL: <https://eu4business.eu/success-stories/less-paperwork-more-action-how-deregulation-opens-new-opportunities-for-ukrainian-businesses>

31. Delegation of the European Union to Ukraine. EU4Business: SMEPIS Project key results — Deregulation, Digitalization, and Ukraine's Preparation for the EU integration. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu4business-smepis-project-key-results-%E2%80%94-deregulation-digitalization-and-ukraines-preparation-eu_en

32. Kyiv Global Government Technology Centre. How Ukraine reduces bureaucracy and improves business climate. URL:

<https://www.kyivgovtechcentre.org/business-climate>

33. European Business Association. War, corruption, and a weak judicial system are the main barriers to investment. URL: <https://eba.com.ua/en/vijna-koruptsiya-ta-slabka-sudova-systema-golovni-bar-yery-dlya-investytisij/>

34. Томнюк Т. Л. Зарубіжний досвід підтримки малого бізнесу: уроки для України. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. № 16. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/80.pdf

35. Біла І. С., Салатюк Н. М. Світовий досвід державного регулювання підприємництва. *Проблеми економіки. Світова економіка та міжнародні відносини*. 2014. Вип. № 1. с. 26 – 30.

36. ЛігаЗакон. Україна та Німеччина продовжили програму по підтримці малого та середнього бізнесу на три роки. URL: https://biz.ligazakon.net/news/233751_ukrana-ta-nmechchina-prodovzhili-programu-po-pdtrimts-malogo-ta-serednogo-bznesu-na-tri-roki

37. Лашин П. М. Закордонний досвід державної підтримки розвитку малого та середнього підприємництва. *Журнал «Наукові інновації та передові технології»*. 2024. Вип. № 8 (36). с. 163 – 175.

38. Праве діло. Податкові пільги для зростання стартапів. URL: <https://pravedilo.com/podatkovii-pilgy-dlya-zrostannya-startapiv/>

39. USF. Грантова програма підтримки. URL: <https://usf.com.ua/programs/grant-support>

40. Grant Market. Грант до €40 000 на розвиток стартапів у сферах Deep Tech, Green Tech та EdTech. URL: <https://grant.market/opp/startup-edge>

41. Сірий Є.В. Особливості розвитку молодіжного підприємництва та самозайнятості молоді в Україні /Монографія.– К.:ЦОП «Глобус» ФОП Кравченко Я.О., 2021. – 68 с.

42. EU4Business. Helping small and medium enterprises in Ukraine grow. URL: <https://eu4business.org.ua/en>

43. U.S. Small Business Administration. Need funding for your small business? URL: <https://www.sba.gov/>

44. Економічна правда. Японія розробила моделі фінансової підтримки бізнесу в Україні. URL: <https://pravda.com.ua/biznes/yaki-modeli-finansovoji-pidtrimki-rozrobila-yaponiya-dlya-biznesu-v-ukrajini-815456/>

45. Небрат В. В. Державна суб'єктність у реалізації національної програми економічної реконструкції Республіки Корея / Вікторія Небрат // Відбудова для розвитку: зарубіжний досвід та українські перспективи : міжнародна колективна монографія / [редкол.: В. Небрат, А. Беляк, О. Курбет та ін.] ; НАН України, ДУ "Інститут економіки та прогнозування НАН України". – Київ : [б. в.], 2023. – с. 110 – 129.

46. Баланчук І. С. Досвід інноваційного розвитку Південної Кореї і його адаптація в Україні. *Інноваційна економіка. Наука, технології, інновації*. 2018. Вип. № 3. с. 50 – 55.

47. EU4Business. EU4Business: SME Recovery Programme Ukraine. URL: <https://eu4business.org.ua/en/projects/eu4business-sme-recovery-programme-ukraine>

48. Якушко І. Державне регулювання економіки в умовах цифровізації: напрями та особливості здійснення. *Науковий вісник Полісся*. 2022. Вип. № 1 (24). с. 47 – 57.

49. Ненько С. С. Цифровізація публічного управління як фактор модернізації адміністративно-правового забезпечення підприємництва. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2025. Вип. № 9. с. 160 – 165.

50. Клуб ділових людей. Онлайн-сервіси для бізнесу. URL: <https://bc-club.org.ua/bc-club/online-services.html>

51. Зайченко В. В., Бондар О. В. Механізми підтримки підприємницької діяльності в умовах війни: вітчизняний контекст і зарубіжні підходи. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2025. Вип. № 13 (46). ч. 1. с. 67 – 81.

52. Пермінова С., Ситник Н., Чупріна М. Інноваційна діяльність в Україні в період воєнної агресії: тенденції та перспективи. *Економіка та суспільство*. 2024. Вип. № 59. URL:

<https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3409/3337>

53. Гордієнко В. П., Богдан Е. І. Механізм державного регулювання підприємницької діяльності у кризових умовах. *Актуальні питання економічних наук*. 2024. Вип. № 5. URL: <https://a-economics.com.ua/index.php/home/article/view/93/174>

54. Лойко В. В., Александров Б. В. Підтримка та розвиток малого та середнього бізнесу в Україні в умовах війни. *European scientific journal of Economic and Financial innovation*. 2023. Вип. № 1 (11). с. 228 – 237.